

بررسی وضعیت شرکتهای تعاونی خدمات بهداشتی و درمانی

از: دفتر امور تعاونیهای خدمات و حمل و نقل وزارت تعاون

مقدمه

در کشورهای توسعه یافته بموازات پیشرفتهای مختلف در زمینههای گوناگون امر بهداشت نیز از رشد قابل قبولی برخوردار بوده است و بر این اساس می توان اذعان داشت که یکی از شاخصهای مورد اتکاء در امر توسعه یافتگی و یا عقبماندگی سطح بهداشت و آموزش در زمینه درمان از نظر کمی و کیفی و وجود مکانهای مناسب جهت بستری نمودن بیماران می باشد. پیشرفتهای شگرف امر بهداشت و درمان در کشورهای توسعه یافته موجب گردیده همه ساله مقادیر هنگفتی درآمد از محل درمان نیازمندان و یا متمولین (چکاپ سالیانه) کشورهای جهان سوم در مراکز درمانی صرف گردد.

از اهم صادرات کشورهای پیشرفته معمولاً صدور دارو، لوازم و وسایل درمانی و بهداشتی و نیروی متخصص مورد نیاز کشورهای مختلف می باشد که در این راستا اکثراً وسایل ساخته شده و داروی تولیدی صادر می گردد و تکنولوژی ساخت، ترکیب و... نزد سازنده محفوظ می ماند. یکی از اصولی که بایستی به آن توجه خاص مبذول شود بحث آموزش و پیشگیری از بیماریها است زیرا بدلیل عدم آگاهی عمومی در بعضی از جوامع معمولاً سالیانه مقادیر قابل توجهی از منابع مالی این کشورها صرف درمان می گردد و عبارت معروف پیشگیری بهتر از درمان است تحقق پیدا می کند. شایان ذکر

است برخی از کشورها به منظور کسب درآمد ارزی از محل صدور نیروی انسانی متخصص در زمینه تربیت نیروهای ماهر (پزشک، دندانپزشک، پرستار، متخصصین علوم آزمایشگاهی و...) مراکز مختلف دانشگاهی احداث نموده اند که در این راستا نیز به موفقیتهای چشمگیری نائل گردیده اند من جمله خودکفایی و پذیرش هزاران دانشجو از سایر کشورها در مراکز تربیت متخصص بهداشتی خود و در نهایت اعزام پزشک به کشورهای دیگر در کشور ما نیز از وجود پزشکان خارجی استفاده می گردد. در حالی که هر روزه جهان شاهد رشد جمعیت است لازمه حرکت در جهت تامین نیازهای بهداشتی بیش از پیش احساس می شود و کشوری در زمینه بهداشتی می تواند موفق باشد که بتواند هماهنگ با افزایش نرخ جمعیت در ارتقاء سطح بهداشت و درمان (کمی، کیفی) اقدامات مقتضی معمول دارد و دستیابی به این مهم برآورده نمی گردد مگر با افزایش تعداد مراکز بهداشتی، درمانی، آموزشی و تخصصیهای مختلف مربوطه همچنین تولید دارو، لوازم، امکانات بهداشتی تحقیقات و...

نمی توان فداکاری، ایثار و از خودگذشتگی کادر متخصص و ماهر در امر پزشکی را طی هشت سال دفاع مقدس فراموش نمود زیرا چنانچه این فداکاریها نبود به یقین وارث معایب بسیاری می شدیم و اکنون خرسند از تلاشها و هماهنگیهای هستیم که در

دوران جنگ تحمیلی دستاوردهای فراوانی را بدنبال داشته از جمله در پزشکی و تخصصهای مرتبط. زیرا بسی شک اندوخته های فراوان و گرانبایی را به ارمغان آورد، همچنین بعد از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی کشورمان با برنامه ریزی در امر آموزش و تربیت کادر متخصص مورد نیاز به توفیقای دست یافته که می توان نوید خودکفایی در تولید دارو، لوازم بهداشتی و درمانی و کادر متخصص و مراکز درمانی را داشته باشیم.

بسی شک برآوردن نیازهای بهداشتی درمانی جامعه بدون مشارکت و سرمایه گذاری مردمی کار بس دشوار بوده لذا عالیترین شکل این مشارکت را می توان در قالب تجمع تخصص و سرمایه تحت پوشش تعاونیها مشاهده نمود. با عنایت به نوپا بودن حرکت بخش تعاون در زمینه بهداشت و درمان طبق اطلاعات موجود تاکنون ۷۹ شرکت تعاونی فعال و در دست اجرای بهداشتی درمانی و خدمات پزشکی فعالیت دارند.

گزارش کلی شرکتهای تعاونی خدمات درمانی و بهداشتی

جهت شناخت این دسته از شرکتهای تعاونی در ابتدا لازم است نگرشی کلی نسبت به امر بهداشت و درمان در سطح کشور داشته باشیم. طبق آمار و ارقام اعلام شده از سوی دفتر بررسی و تحلیل اطلاعات آماری معاونت پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش

پزشکی تا پایان سال ۱۳۷۴ تعداد ۶۸۵
موسسه درمانی در سطح کشور وجود داشته که
به شرح ذیل تقسیم می‌گردند:
الف) مراکز تحت پوشش وزارت
بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۴۷۸
مرکز.

ب) مراکز تحت پوشش بخش خصوصی
۱۱۳ مرکز.

ج) سایر مراکز با تعداد ۹۴ مرکز.

با توجه به آمار ارائه شده از سوی وزارت
بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعداد
تختهای بیمارستانی تا پایان سال ۱۳۷۴ بالغ بر
۹۸۲۹۱ تخت بوده که بطور متوسط به ازای

شرکتهای تعاونی خدمات آزمایشگاهی و پزشکی

نام استان	نام تعاونی	تاریخ تاسیس	اعضاء اولیه	اعضاء کنونی	سرمایه (ریال)	نوع فعالیت
کرمان	خدمات پزشکی ضمیمه بافت	۷۰/۸/۲۹	۷	۷	۶۰۰۰۰۰۰	خدمات آزمایشگاهی
همدان	آزمایشگاه رازی همدان	۶۰/۱۱/۲۷	۱۶	۲۶	۸۸۶۰۰۰۰	خدمات آزمایشگاهی
تهران	تعاونی ایمن شیمی	۷۳/۸/۲۴	۱۳	۱۳	۱۲۰۰۰۰۰۰	پیراپزشکی
جمع	۳ واحد	—	۳۵	۳۵	۸۰۸۶۰۰۰۰	

هر ۶۱۰ نفر یک تخت بیمارستانی وجود
دارد و این در حالی است که متولیان امر
بهداشت و درمان کشور اظهار می‌دارند که
بایستی طبق استانداردهای جهانی برای هر
۲۵۰ نفر یک تخت بیمارستانی در نظر گرفته
شود.

با توجه به گسترده بودن امر بهداشت و
درمان شایسته است تمام نیروهای متخصص و
مسئولین ذریبیط برای بهبود وضعیت بهداشت و
درمان در سطح کلان کشور بعنوان یک وظیفه
مهم تلاش خود را به کار گیرند. از سوی دیگر
به دلیل سرمایه بر بودن اینگونه طرحها از نظر
ریالی و ارزی و محدودیت منابع مالی اصلح
است از طریق تشکیل تعاونی، با بکارگیری
سرمایه اعضاء و با استفاده از تسهیلات
پیش‌بینی شده اقدام به ایجاد مراکز درمانی و
بهداشتی جهت ارائه خدمات مناسب‌تر به
نیازمندان نمود.

شرکتهای تعاونی تامین‌کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصان (استانی)

ردیف	نام تعاونی	تاریخ تاسیس	اعضاء اولیه	اعضاء کنونی	سرمایه (ریال)	نوع فعالیت
آذربایجان غربی	۱- شرکت تعاونی سرگه‌سازی ارومیه	۵۹/۴/۱۸	۱۲	۱۵	۱۰۸۰۰۰۰	تولید سرنگ
	۲- شرکت تعاونی سرگه‌سازی مهاباد	۷۳/۸/۱۹	۲۰	۷	۱۰۵۰۰۰۰۰	تولید سرنگ
	۳- شرکت تعاونی تولید سرم انسانی ارومیه شماره ۱۲۵	۷۳/۷/۱۰	۸	۸	۲۰۰۰۰۰۰۰	تولید سرم انسانی
	جمع	۴	۴۰	۴۰	۴۱۳۰۰۰۰۰	
اردبیل	۱- تعاونی ۵۳۷ تولید مواد دارویی	۷۳/۶/۵	۷	۷	۲۲۰۰۰۰۰۰	تولید مواد دارویی و گیاه دارویی
	جمع	۱	۷	۷	۲۲۰۰۰۰۰۰	
خراسان	۱- خدمات دندانپزشکی	۷۱/۱۲/۱۹	۴۵	۴۵	۳۳۵۰۰۰	تهیه و توزیع لوازم دندانپزشکی
	۲- چند منظوره خدماتی تولیدی کلرکتان دانشگاه علوم پزشکی	۷۳/۶/۳۰	۲۵۹	۲۵۹	۷۱۰۰۰۰۰۰	درمانی بهداشتی
	۳- تولید لوازم دندانپزشکی	۷۴/۲/۲۸	۱۲	۱۲	۱۸۰۰۰۰۰۰	ساخت ادوات و تجهیزات دندانپزشکی
	۴- مجتمع تولیدی صنایع دارویی جیات‌بیش	۷۳/۲/۶	۱۰	۱۰	۱۰۵۰۰۰۰۰	خدمات دارویی
	۵- تولید شیمیایی رازی	۷۳/۷/۱۹	۱۳	۱۳	۷۰۰۰۰۰۰۰	دارویی، تولید الکلی آزمایشی
جمع	۵	۳۳۹	۳۳۹	۹۷۳۹۵۰۰۰		
خوزستان	شرکت تعاونی سینا	۷۱/۱۲/۲۵	۸	۸	۱۱۰۰۰۰۰۰	مهندسی پزشکی
جمع	۱	۸	۸	۱۱۰۰۰۰۰۰		
سمنان	۱- شرکت تعاونی باندهای پزشکی آراین	۷۳/۵/۲۲	۷	۷	۲۱۰۰۰۰۰۰۰	تولید لوازم پزشکی
	۲- شرکت تعاونی درمانگر آرش	۶۹/۱۰/۱۱	۸	۳۲	۳۰۰۰۰۰۰۰	تولید سرنگ
جمع	۲	۱۵	۳۹	۲۵۰۰۰۰۰۰۰		
کرمان	۱- خدمات پزشکی افلاطونیم	۷۱/۱۰/۶	۷	۷	۷۰۰۰۰۰۰۰	خدمات درمانی
	جمع	۱	۷	۷	۷۰۰۰۰۰۰۰	
گیلان	۱- شرکت تعاونی چندمنظوره خدمات مهندسی و دندانپزشکی	۷۴/۵/۱۲	۶۶	۶۶	۱۳۲۰۰۰۰۰	تولید لوازم پزشکی
	۲- شرکت تعاونی دندانپزشکان کهری استان	۶۴/۲/۳۰	۱۹	۱۹	۱۲۰۰۰۰۰۰	خدمات درمانی
	۳- شرکت تعاونی تولید لوازم رشت	۵۸/۱۲/۱۶	۵۴	۵۴	۲۷۰۰۰۰	تولید لوازم پزشکی
جمع	۳	۱۳۹	۱۳۹	۱۴۲۲۷۰۰۰		

لذا همانگونه که در قانون اساسی و قانون
بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران
تاکید بر سیاستگذاری جهت تامین تجهیزات و
ابزار مورد نیاز متخصصین و افراد جویای کار
جامعه گردیده، وزارت تعاون بعنوان یک
ارگان، همسو با این حرکت از طریق متشکل
نمودن و بکارگیری افراد متخصص که فاقد
سرمایه بوده، فعالیت‌های مناسب و مفیدی را
آغاز نموده و امید است با همکاری وزارت
بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و سایر
دستگاههای ذریبیط بتوان دامنه این اقدامات را
گسترش داده تا بخشی از مشکلات مربوط به
کسب مراکز درمانی و اشتغال نیروهای
فارغ‌التحصیل دانشگاهی را مرتفع نماید.

شرکتهای تعاونی خدمات [بهداشتی - درمانی]

این تعاونیها را می‌توان در قالب گروه‌های
ذیل تقسیم‌بندی نمود:
گروه اول شرکتهای تعاونی ارائه دهندگان
خدمات بهداشتی، درمانی، آزمایشگاهی،
پیراپزشکی

جدول شرکتهای تعاونی خدمات درمانی، بهداشتی، آزمایشگاهی، پیراپزشکی، تامین کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصین

ردیف	نام استان	تعداد تعاونی	تعداد اعضاء	میزان سرمایه
۱	آذربایجان شرقی	۲	۶۸	۱۷۲۵۰۰۰۰
۲	آذربایجان غربی	۲	۲۴	۲۲۷۰۰۰۰۰
۳	اردبیل	۵	۳۷	۱۲۸۱۱۰۰۰۰
۴	اصفهان	۱	۲۰	۲۰۰۰۰۰۰
۵	ایلام	۳	۲۱	۱۱۱۱۰۰۰۰۰
۶	بوشهر	۱	۷	۵۰۰۰۰۰۰۰
۷	تهران	۱۴	۶۵۵۴	۷۷۵۹۹۹۸۴
۸	چهارمحال و بختیاری	—	—	—
۹	خراسان	۸	۳۷۵	۱۸۹۲۹۵۰۰۰
۱۰	خوزستان	۳	۵۵	۳۲۰۵۰۰۰۰
۱۱	زنجان	—	—	—
۱۲	سمنان	۲	۳۹	۲۵۰۰۰۰۰۰۰
۱۳	سیستان و بلوچستان	—	—	—
۱۴	فارس	۵	۱۳۰	۲۴۵۴۰۰۰۰۰
۱۵	کردستان	۱	۱۳	۱۰۵۰۰۰۰۰
۱۶	کرمان	۱۵	۴۰۳	۱۰۶۷۶۳۰۰۰
۱۷	کرمانشاه	۳	۶۹	۳۳۲۱۰۰۰۰۰
۱۸	کهگیلویه و بویراحمد	۲	۲۳	۲۲۴۰۵۰۰۰۰
۱۹	گیلان	۵	۱۵۴	۷۵۵۲۷۰۰۰
۲۰	لرستان	—	—	—
۲۱	مازندران	۱	۱۰	۱۲۰۰۰۰۰۰۰
۲۲	مرکزی	۱	۷	۱۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۳	هرمزگان	۱	۷	۹۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۴	همدان	۱	۲۶	۸۸۶۰۰۰۰۰
۲۵	یزد	۱	۷	۱۰۵۰۰۰۰۰۰۰
	جمع	۷۹	۸۰۸۹	۴۰۷۲۸۰۴۸۴

الف: شرکتهای تعاونی خدمات بهداشتی و درمانی (بیمارستان، درمانگاه، کلینیک، پلی کلینیک) شامل ۵۵ شرکت.

ب: شرکتهای تعاونی خدمات

آزمایشگاهی و پیراپزشکی با تعداد ۳ شرکت.

گروه دوم شرکتهای تعاونی تامین کننده

مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصان

الف: شرکتهای تعاونی استانی با تعداد ۱۶ شرکت.

ب: شرکتهای تعاونی فرا استانی شامل ۵ شرکت.

گروه سوم: شرکتهای تعاونی تولید کننده مواد و تجهیزات (بهداشتی، آزمایشگاهی، پزشکی)

شرکتهای تعاونی خدماتی تامین کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصان (استانی)

با هدف تهیه و توزیع مواد اولیه، وسایل و ابزارآلات مورد نیاز از منابع داخلی و خارجی، همچنین ارائه خدمات مربوطه شرکتهای تعاونی خدماتی تامین کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصین بوجود آمده که اعضای آنها متخصصین شاغل و ساکن استان از طریق گردآوری سرمایه اعضاء و با استفاده از تسهیلات موجود تشکیل می دهند.

در حال حاضر از اینگونه تعاونها در کشور تعداد ۱۶ شرکت با سرمایه ۴۲۵۳۲۲ هزار ریال و عضویت ۵۶۹ نفر مشغول فعالیت می باشند.

شرکتهای خدماتی تامین کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصان فرااستانی به شرکتهایی اطلاق می گردد که در یکی از استانها به ثبت رسیده و موضوع و حدود عملیات آنان فراتر از یک استان بوده و شعباتی نیز در دیگر استانها داشته باشند. موضوع فعالیت اینگونه شرکتهای عموماً تهیه و توزیع مواد می باشد بدین معنا که مواد اولیه و کالاهای مورد نیاز اعضاء خود را اعم از دندانپزشکان، رادیولوژیستها، آزمایشگاههای

آمار موسسات درمانی بیمارستان - بیمارستان زایشگاه - زایشگاه کشور بحسب استان به تفکیک سازمان اداره کننده در سال ۱۳۷۴

استان	وزارت بهداشت، درمان و آموزشی پزشکی		خصوصی		سایر		جمع کلی	
	تعداد	تخت	تعداد	تخت	تعداد	تخت	تعداد	تخت
علوم پزشکی تهران	۲۵	۵۶۱۲	۱۳	۱۵۳۳	۹	۳۴۲۹	۲۷	۱۰۵۹۶
علوم پزشکی ایران	۲۸	۵۲۴۳	۲۰	۲۵۰۷	۷	۱۶۱۳	۵۵	۹۳۶۳
علوم پزشکی شهید بهشتی	۲۰	۴۸۸۰	۹	۹۱۴	۱۴	۲۵۹۶	۲۳	۸۳۹۰
فروین	۴	۷۱۹	۲	۶۶	—	—	۶	۷۸۵
مرکزی	۱۱	۱۱۹۴	—	—	۲	۳۲۶	۱۳	۱۵۲۰
گیلان	۲۷	۲۹۶۳	۳	۱۹۹	۲	۶۰۰	۲۵	۳۷۲۴
مازندران	۳۷	۴۳۸۹	۱۰	۵۴۷	۵	۶۹۳	۵۲	۵۶۳۹
آذربایجان شرقی	۲۸	۴۳۲۲	۲	۴۵۷	۴	۵۵۵	۳۵	۵۴۰۶
آذربایجان غربی	۱۹	۲۲۷۵	۳	۳۵۳	۱	۱۰۰	۲۳	۲۹۲۸
کرمانشاه	۱۶	۱۹۳۶	۵	۲۵۰	۲	۳۰۵	۲۳	۲۴۹۱
خوزستان	۲۶	۲۱۵۹	۶	۲۹۴	۸	۹۰۲	۲۰	۵۵۵۵
فارس	۳۴	۴۴۰۳	۱۳	۶۱۴	۲	۳۷۲	۲۹	۵۴۸۹
کرمان	۱۹	۲۹۳۱	۱	۱۰۰	۷	۸۵۵	۲۷	۳۸۸۶
خراسان	۳۹	۶۵۱۷	۸	۶۹۴	۱۲	۱۹۳۹	۵۹	۹۱۴۹
اصفهان	۲۰	۴۹۴۵	۶	۵۳۵	۹	۲۰۵۰	۵۵	۷۵۳۰
سیستان و بلوچستان	۱۴	۱۸۱۶	—	—	—	—	۱۴	۱۸۱۶
کردستان	۱۰	۱۷۹۶	۱	۲۵	۱	۴۷	۱۴	۱۸۵۸
بوشهر	۶	۷۹۸	—	—	۱	۲۰	۷	۸۱۸
هرمزگان	۷	۸۱۷	۲	۱۳۳	—	—	۹	۹۵۰
لرستان	۱۰	۱۳۲۹	۳	۲۶۳	۱	۲۵۶	۱۲	۱۷۵۸
ایلام	۴	۵۵۰	—	—	۱	۶۰	۵	۶۱۰
همدان	۱۳	۱۹۲۷	۱	۱۳۰	—	—	۱۲	۲۰۷۷
چهارمحال و بختیاری	۷	۸۶۸	—	—	—	—	۷	۸۶۸
یزد	۱۲	۱۳۷۲	۲	۲۰۴	۲	۳۷۵	۱۷	۲۰۵۱
کهگیلویه و بویراحمد	۳	۳۴۵	—	—	۱	۳۰	۴	۳۷۵
سمنان	۱۰	۹۱۰	—	—	۱	۲۰	۱۱	۹۲۰
زنجان	۵	۶۲۶	—	—	۲	۲۲۲	۷	۸۵۰
اردبیل	۱۱	۸۷۲	۱	۵۷	—	—	۱۲	۹۲۱
جمع	۴۷۸	۷۰۷۵۴	۱۱۳	۱۰۰۷۲	۹۲	۱۷۲۶۷	۶۸۵	۹۸۲۹۱

شرکتهای تعاونی فرااستانی خدمات تأمین کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصان

ردیف	نام شرکت تعاونی	تعداد اعضا	میزان سرمایه	موضوع فعالیت
۱	شرکت تعاونی دندانپزشکان ایران	۴۸۷۹	۱۹۶۰۱۰۰۰۰	تأمین کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز متخصصان (اعضا)
۲	شرکت تعاونی انجمن دندانپزشکی ایران	۶۷۹	۹۱۵۹۳۸۴	" " " "
۳	شرکت تعاونی آزمایشگاههای تشخیص طبی کشور	۲۵۴	۷۳۸۴۰۰۰	عرضه خدمات آزمایشگاهی
۴	شرکت تعاونی رادیولوژیستهای ایران	۳۹۴	۳۹۴۶۴۵۸۰۰	عرضه خدمات رادیولوژی
۵	شرکت تعاونی دندانسازان تجربی ایران	۱۵۶	۷۸۰۰۰۰۰۰	تأمین کننده مواد و تجهیزات مورد نیاز اعضا
جمع	۵	۶۳۶۲	۶۱۳۹۹۹۱۸۴	

ارقام به ریال

تشخیص طبی و... را تهیه و در اختیار اعضا خود قرار می دهند و فعالیت اینگونه شرکتها بسیار گسترده می باشد حتی طبق اساسنامه خود قادر خواهند بود فعالیت برون مرزی نیز داشته باشند.

علاوه بر انجام امور فوق، با توجه به مفاد اساسنامه شرکتها، آنها می توانند جهت رفاه حال اعضا اقدام به فعالیتهای جنبی از قبیل فعالیت در زمینه مسکن، اعتبار و مصرف و یا انعکاس فعالیتهای خود از طریق چاپ بولتن و نشریه نمایند.

نام شرکت: تعاونی دندانپزشکان ایران

۱- شرکت تعاونی دندانپزشکان ایران در سال ۱۳۵۹ به شماره ثبت ۲۷۱۰۶ با تعداد ۲۴۵ نفر در اداره ثبت شرکتها و موسسات غیرتجاری تهران به ثبت رسیده است.

۲- تعداد اعضا هیئت مدیره ۵ نفر، علی البدل هیئت مدیره ۲ نفر (مدت انتخاب دو سال).

۳- سرمایه اولیه به ثبت رسیده مبلغ ۲۴۵۰۰۰۰ ریال که به ۲۴۵ سهم ۱۰۰۰۰ ریالی منقسم گردیده است.

۴- موضوع و حدود فعالیت شرکت: تهیه مواد اولیه، کالاها و خدمات، وسایل و ابزار و دیگر نیازمندیهای اعضا از داخل و خارج کشور با رعایت مقررات قانونی و همچنین تهیه و انتشار نشریات علمی اعم از مجله و کتاب و فیلم و پوستر و بروشور... به منظور ارتقاء سطح دانش اعضا.

۵- حوزه عملیات شرکت: سراسر کشور جمهوری اسلامی ایران است.

۶- اعضا فعلی شرکت تعاونی ۴۸۷۹ نفر است.

ردیف	۷۲	۷۴	درصد افزایش	درصد کاهش
خرید کالا	۳۹۵۰۰۷۱۹۸۹	۳۰۶۶۰۱۱۵۸۷	٪۳	
فروش کالا	۳۲۰۷۰۷۱۵۱۷	۳۰۷۲۷۱۸۱۳۰		٪۵
کل هزینه	۱۳۵۵۳۵۱۱۱	۱۴۶۸۶۱۰۷۱	٪۸	
سود ناویژه	۲۵۶۹۹۹۵۲۸	۲۶۷۵۷۷۶۵۰	٪۴	
سود ویژه	۹۰۱۴۵۷۷۰	۹۱۵۳۳۱۸۶	٪۱	

ارقام به ریال

۷- سرمایه فعلی شرکت مبلغ ۱۹۶۰۱۰۰۰۰ ریال می باشد.

۸- آدرس فعلی شرکت: تهران، کوی نصرخ پیروزی غربی پلاک ۹۴ تلفن: ۶۲۹۵۹۲ و ۶۲۹۵۹۱

۹- جدول مقایسه عملیاتی ۷۴-۷۲ درصد (افزایش - کاهش).

نام شرکت: شرکت تعاونی انجمن دندانپزشکی ایران

۱- شرکت تعاونی انجمن دندانپزشکی ایران در سال ۱۳۶۱ بشماره ثبت ۴۷۱۲ با تعداد ۶۰ نفر در اداره ثبت شرکتها و موسسات غیرتجاری تهران به ثبت رسیده است.

۲- تعداد اعضا هیئت مدیره ۵ نفر، علی البدل هیئت مدیره ۲ نفر (مدت انتخاب دو سال)، تعداد بازرسان دو نفر (۲ نفر بازرس علی البدل).

۳- سرمایه اولیه به ثبت رسیده مبلغ ۱۲۰۰۰۰۰۰ ریال است که به ۶۰ سهم ۲۰۰۰۰ ریالی تقسیم گردیده است.

۴- موضوع و حدود فعالیت شرکت: تهیه و توزیع و تولید لوازم دندانپزشکی و انجام خدمات مربوط به تعمیر و نگهداری وسایل کار و تهیه مواد و تجهیزات و کمک به خودکفایی مربوط به شغل اعضا در داخل و خارج از کشور.

۵- حوزه عملیات شرکت: سراسر کشور جمهوری اسلامی ایران.

۶- اعضا فعلی شرکت تعاونی ۶۷۹ نفر است.

۷- سرمایه فعلی شرکت مبلغ ۹۱۵۹۳۸۴

ریال می باشد.

۸- آدرس محل تعاونی: تهران خیابان شهید دائمی کوچه سازمان آب پلاک ۲۸

تلفن: ۶۵۸۸۷۹

۹- جدول مقایسه عملیاتی ۷۳-۷۴ درصد (افزایش - کاهش).

ردیف	۷۳	۷۴	درصد افزایش
خرید کالا	۲۰۴۶۲۹۶۵۵	۸۰۶۸۲۹۳۳۳	٪۲۹۴
فروش کالا	۲۰۸۱۶۲۳۱۹	۷۵۳۳۹۵۲۲	٪۲۲۴
کل هزینه	۱۹۴۲۳۹۵۲	۳۳۰۹۲۵۹۱	٪۱۸
سود ویژه	۱۶۲۸۳۵۰۶	۱۰۵۲۳۶۲۷۴	٪۵۴۷

ارقام به ریال

نام شرکت: شرکت تعاونی آزمایشگاههای تشخیص طبی کشور

۱- شرکت تعاونی آزمایشگاههای تشخیص طبی کشور در سال ۱۳۶۳ به شمار ثبت ۵۲۷۸۷ در اداره ثبت شرکتها و موسسات غیرتجاری تهران به ثبت رسیده است.

۲- تعداد اعضا هیئت مدیره ۵ نفر، علی البدل هیئت مدیره ۲ نفر و تعداد بازرسان ۲ نفر.

۳- سرمایه اولیه به ثبت رسیده مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال است که به ۲۰۰ سهم ۵۰۰۰۰ ریالی منقسم گردیده است.

۴- موضوع و حدود فعالیت شرکت: عرضه خدمات از قبیل داروهای آزمایشگاهی به دستگاههای آزمایشگاهی سرویسهای آزمایشگاه و وسایل و مایحتاج روزانه آزمایشگاهها.

مشخصات شرکتهای تعاونی خدمات درمانی در دست اجراء

ردیف	نام شرکت تعاونی	محل اجراء	تعداد نفرات بیمارستانی	تعداد انفرادی	سرمایه کل	شماره آگهی	میانگین مدت از تاسیس تا اجرای	سال تصویب
۱	۵۸۸ خدمات درمانی فتح اهواز	اهواز	۱۰۰	۲۸	۹۰۰۰	۶۰۰۰	۳۰۰۰	۱۳۷۳
۲	تعاونی مرکز پزشکی هسته‌ای رشت	رشت	-	۷	۲۵۳	۲۱۳	۴۰	۱۳۷۲
۳	تعاونی خدمات درمانی پاستور مشهد	مشهد	۴۸	۲۸	۲۵۲۹	۱۱۷۰	۸۰۰	۱۳۷۲
۴	مجمع خدمات درمانی ذکریا مشهد	مشهد	-	۲۰	۱۲۵۷	۲۶۷/۱۵	۵۵۹	۱۳۷۲
۵	تعاونی ۲۳۵ بیستون کرمانشاه	کرمانشاه	۱۵۰	۵۶	۱۲۵۳۸	۷۵۳۸	۵۰۰۰	۱۳۷۲
۶	کلینیک ۱۶۷ پزشکی رازی اسلام آباد غرب	اسلام آباد غرب	۲۰	۷	۱۰۰۰	۱۴۰	۸۷۰	۱۳۷۰
۷	۵۰۰ پلی کلینیک پزشکی سنندج	سنندج	-	۱۷	۱۲۰۹	۳۸۹	۸۲۰	۱۳۷۲
۸	۲۵۰ بیمارستان یاسوج رازی یاسوج	یاسوج	۱۲۸	۱۵	۳۲۵۲	۱۰۷۹	۳۰۰۰	۱۳۷۲
۹	۵۹ گروه پزشکی دنا شیراز	شیراز	۳۷	۲۷	۵۱۰۰	۲۳۸۵	۲۴۰۰	۱۳۷۲
۱۰	خدمات پزشکی بیم	بیم	۵۰	۲۶	۲۱۰۰	۵۲۰	۱۵۸۰	۱۳۷۲
۱۱	گروه پزشکی اردیبهشت*	شیراز	۱۳۰	۱۶۰	۶۳۸۶	-	-	-
۱۲	پرتو درمانی شیراز*	شیراز	۲۵	۱۶	۱۳۹۵	-	-	-
	جمع		۶۸۱	۴۲۷	۴۲۲۱۹	۱۹۹۰۱/۱۵	۱۸۹۵۹	

(ارقام به میلیون ریال)

* شرکتهای مذکور به ترتیب در سالهای ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴ به ثبت رسیده‌اند لیکن با عنایت به مشکلات حادث شده و ضوابط آیین‌نامه‌های موجود (در متن گزارش ذکر شده است) در حال حاضر طرح آنها متوقف می‌باشد.
تعاونی خدمات درمانی ذکریا، بدلیل عدم اخذ (مجوز) از اداره کل وزارت بهداشت و درمان آموزش پزشکی استان فعلاً راکد می‌باشد.

۱- و اعضاء علی‌البدل هیئت مدیره ۲ نفر همچنین تعداد بازرسان اصلی دو نفر و بازرس علی‌البدل یکنفر (برای مدت دو سال انتخاب شده‌اند).

۲- سرمایه اولیه تعهدی و غیر تعهدی ثبتی به مبلغ ۷۸۰۰۰۰۰۰ ریال می‌باشد که به ۱۵۶ سهم ۵۰۰۰۰۰ ریالی تقسیم گردیده است.

۳- موضوع و حدود فعالیت شرکت: تهیه و توزیع لوازم دندانسازان تجربی ایران و انجام خدمات مربوط به شغل اعضاء در داخل کشور می‌باشد.

۴- حوزه عملیات شرکت: سراسر کشور جمهوری اسلامی ایران است.

۵- اعضاء فعلی شرکت تعاونی ۱۵۶ نفر است.

۶- آدرس: محل دفتر تعاونی، تهران میدان هفت تیر خیابان بهار شیراز، جنب دفتر پست منطقه ۱۵ تلفن: ۸۸۲۹۳۵۱

نتیجه‌گیری

با عنایت به گزارش تنظیمی در خصوص شرکتهای تعاونی خدمات درمانی و نظر به

۵- حوزه عملیات شرکت: سراسر کشور جمهوری اسلامی ایران است.

۶- اعضاء فعلی تعاونی ۲۵۴ نفر است.

۷- سرمایه فعلی شرکت مبلغ ۷۳۸۴۰۰۰ ریال می‌باشد.

۸- آدرس محل تعاونی: تهران، خیابان سمیه، خیابان بهار و دکتر مفتاح پلاک ۸ تلفن: ۸۸۲۴۰۵۸

۹- جدول مقایسه عملیاتی ۷۳-۷۴ درصد (افزایش - کاهش).

ردیف	۷۳	۷۴	درصد افزایش	درصد کاهش
خرید کالا	۲۸۵۸۲۲۲۵۹	۲۹۴۱۸۸۵۵۳	۲٪	
فروش کالا	۲۷۸۹۰۳۹۱۰	۳۳۲۳۹۶۱۰۶	۱۹٪	
کل هزینه	۲۹۰۳۱۰۸۳	۳۶۶۱۱۶۱۲۵	۹٪	
سود ناویژه	۳۳۰۰۷۳۲۹	۳۳۷۶۶۳۹۰	۲٪	
سود ویژه	۷۲۲۴۲۳۶	۷۷۰۰۶۱۴	۴٪	

ارقام به ریال

شرکت تعاونی رادیولوژیست ایران

۱- شرکت تعاونی رادیولوژیست ایران در سال ۱۳۵۱ بشماره ثبت ۱۵۸۵۵ با تعداد ۱۵۰ نفر در اداره ثبت شرکتها و موسسات غیر تجاری تهران به ثبت رسیده است.

۲- تعداد اعضاء هیئت مدیره ۵ نفر، علی‌البدل هیئت مدیره ۲ نفر (مدت انتخاب دو سال)، تعداد بازرسان دو نفر و (۲ نفر بازرس علی‌البدل).

۳- سرمایه اولیه به ثبت رسیده مبلغ ۱۵۰۰۰۰۰۰ ریال که به ۱۵۰ سهم ۱۰۰۰۰۰ ریالی تقسیم گردیده است.

۴- موضوع و حدود فعالیت شرکت: عرضه خدمات، تهیه و تدارک انواع تجهیزات لازم و توزیع آن برای موسسات رادیولوژی و پزشکی از قبیل دستگاههای رادیولوژی و مواد مصرفی و دارو و فیلم و غیره.

۵- حوزه عملیات شرکت: سراسر تا کشور جمهوری اسلامی ایران.

۶- اعضاء فعلی شرکت تعاونی ۳۹۴ نفر می‌باشند.

۷- سرمایه فعلی شرکت مبلغ

۳۹۴۶۴۵۸۰۰ ریال است.

۸- آدرس محل شرکت: تهران خیابان ابن‌یمین پلاک ۴۷ خیابان سهروردی شمالی تلفن: ۸۷۶۲۹۹۲

۹- جدول مقایسه عملیاتی ۷۳-۷۴ درصد (افزایش - کاهش)

ردیف	۷۳	۷۴	درصد افزایش
خرید کالا	۱۹۳۸۰۹۸۳۵۸	۵۷۹۱۰۱۸۵۹۶	۱۹۷٪
فروش کالا	۱۱۱۶۸۱۴۲۲۴	۶۱۱۹۰۱۴۶۲۴	۴۵۵٪
کل هزینه	۱۱۱۲۰۱۹۱۹	۱۷۹۵۹۶۸۲۴	۱۶۱٪
سود ناویژه	۱۶۶۶۱۵۰۳۸	۲۷۹۵۳۴۵۸۱	۱۶۷٪
سود ویژه	۵۵۴۱۴۱۲۹	۵۹۹۹۳۷۷۲۷	۱۸۲٪

ارقام به ریال

نام شرکت: شرکت تعاونی دندانسازان تجربی ایران

۱- شرکت تعاونی دندانسازان تجربی ایران در سال ۱۳۷۵ تشکیل و در مورخ ۷۵/۶/۲۶ طی نامه شماره ۲۷۱ / ب ۵ مدارک اولیه آن جهت ثبت به اداره ثبت شرکتها و موسسات غیر تجاری تهران ارسال گردیده است.

۲- تعداد اعضاء اصلی هیئت مدیره سه نفر

فصلی خود را توسعه‌ تعاونی‌های آموزشگاهی و ضرورت‌های آتی

همه ما موظفیم فرزندانمان را به گونه‌ای هدایت کنیم که از طریق گرایش به فعالیتهای تعاونی در مدارس، احساس ارزشمند بودن و قبول مسئولیت در قبال مردم در آنان تقویت شده و آمادگی لازم برای رویارویی با مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را در زندگی بزرگسالی کسب نمایند.

فعالیت تعاونیهای آموزشگاهی علاوه بر آموزشی بودن، یک امر اقتصادی جدی است که مجهز بودن به وسایل و تجهیزات کافی و مناسب و دسترسی به منابع مالی موردنیاز از شرایط موفقیت آن است.

از: طاهره فرخی

هدایت کنیم که از طریق گرایش به فعالیتهای تعاونی در مدارس، احساس ارزشمند بودن و قبول مسئولیت در قبال مردم در آنان تقویت شده و آمادگی لازم برای رویارویی با مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را در زندگی بزرگسالی کسب نمایند.

در عین حال تاثیر نیکوی آموزشهای تعاونی در برقراری روابط مطلوب میان گروهی، کشش و واکنش مناسب در برخورد با مسائل اجتماعی، استفاده بجا از موقعیت‌ها و فرصت‌ها و بهره‌وری صحیح از منابع و امکانات و تجهیزات نیز برکسی پوشیده نیست.

بطور خلاصه دایره آموختنیها در مکتب تعاون آنچنان وسعت دارند که هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند مدعی دستیابی و احاطه به تمامی زوایای آن باشد. از این رو هدف از توسعه نهضت تعاونیهای آموزشگاهی، فراگیر نمودن مفاهیم انسانی تعاون و برقراری روحیه همیاری در کل جامعه است. انشاء...

کارنامه فعالیت تعاونیها در جهان نشان داده که مدرسه مناسبترین مکان آموزش بنیادی اصول تعاون می‌باشد. در کشور ما همسویی

نوجوانان برانگیخته شده و با کسب شایستگی و مهارتهای لازم به صورت مشوقین راستین و گسترش فرهنگ همیاری و تعاون در همه ابعاد و شئون زندگی اجتماعی آتی فعالیت نمایند و فراموش نکنیم که مبادرت به کار جمعی عملاً خود موجد صفت همکاری و تعاون در بین دانش‌آموزان خواهد بود. شکی نیست که در خلال این مشارکتهای، نوآوریها و تفکرات جدید نیز در ضمیر نوجوانان ما شکل گرفته و همراه با ارتقاء درک و شناخت مسائل اجتماعی و ایجاد رابطه با دیگر اعضاء، زمینه تحول مثبت در بافت شخصیتی آنان نیز فراهم خواهد گردید.

در دنیای کنونی سرعت سیر تحولات اجتماعی به گونه‌ای است که هر چند سال یکبار نیاز به بازنگری در اهداف فعالیتهای توسعه اجتماعی نیز احساس می‌شود. از آنجا که اساس فعالیتهای تعاونی بر آموزش استوار گردیده و به عبارت بهتر «تعاون یک مکتب آموزش عملی است» تحقق اهداف توسعه اجتماعی در قالب گسترش فرهنگ والای تعاونی امری حتمی و پذیرفته شده است. لذا همه ما موظفیم فرزندانمان را به گونه‌ای

برگزاری گردهمایی سراسری تعاونیهای آموزشگاهی، همزمان با هفته تعاون در روزهای ۱۰ و ۱۱ شهریور ماه سال جاری، فرصتی بود برای طرح قدر و جایگاه این تعاونیها در جامعه و ارائه حاصل تلاشهای هوشمندانه دست‌اندرکاران و بحمد... شاهد بودیم که آمار گویای گرایش مثبت دانش‌آموزان به مشارکت در این فعالیت شیرین و ثمربخش بود. بازنگری در اهداف توسعه تعاونیهای آموزشگاهی و همفکری در جهت رفع موانع موجود محور اصلی مطالب ارائه شده در این همایش بود.

امروزه هیچکس بی‌نیاز از تعلیم نیست و آموختن بخش عظیمی از زندگی انسانها است. هدف اصلی از توسعه نهضت تعاونیهای آموزشگاهی نیز تعلیم و تربیت نسلی تعاونگرا و مدیرانی کارآمد برای آینده کشور است. تا از طریق مشارکت در این سازمان پویا و آموزش بنیادی مفاهیم ارزشمند تعاونی عملاً حس مسئولیت‌پذیری، علاقه به فعالیتهای جمعی و احترام به رای و نظر دیگران در

دایره آموختنیها در مکتب تعاون آنچنان وسعت دارند که هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند مدعی دستیابی و احاطه به تمامی زوایای آن باشد. از این رو هدف از توسعه نهضت تعاونیهای آموزشی، فراگیر نمودن مفاهیم انسانی تعاون و برقراری روحیه همیاری در کل جامعه است. انشاءا...

مفاهیم تعاونی با تعالیم مذهبی و سنن ملی و تاثیر نیکوی مشارکت در فعالیتهای تعاونی در تکوین فضائل و عادات فردی نوجوانان، از دیرباز انگیزه اصلی توسعه و ترویج تعاونیها در مدارس بوده است.

در سالهای اخیر کثرت تعداد محصلین مدارس، ساعات طولانی تحصیل، گرانی هزینه‌های مربوطه و نیاز به استفاده از تغذیه سالم بین روز و همچنین عدم امکان خود اشتغالی برای دانش‌آموزان، بدلیل نداشتن اهلیت قانونی، از موارد قابل ذکری است که موجب ایجاد تحول در نحوه نگرش به فعالیتهای تعاونی در مدارس گردید. پیامد این شیوه تفکر، احیاء مجدد نهضت تعاونیهای آموزشی و افزایش میزان مشارکت و توسعه این تعاونیها در فرآیند توسعه کشور بود.

لهذا در برنامه پنج ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۷۸-۱۳۷۴) تشکیل ۱۰۰۰۰ تعاونی آموزشی پیش‌بینی شد و اجرای این امر در برنامه کار وزارت تعاون بعنوان متولی اجرای قانون تعاون و مسئول حمایت و نظارت از تعاونیها در کشور قرار گرفت، تا با توسل به توانمندیهای موجود در بخش تعاون، ضمن هدایت نیروی جوان به مشارکت در تحقق اهداف توسعه، در مرحله گذر از کودکی به بزرگسالی، مفاهیم تعاونی را عملاً در ضمیر پاک دانش‌آموزان بارور گردد.

به لحاظ لزوم همراهی مسئولین آموزش و پرورش کشور در پیشبرد برنامه توسعه تعاونیهای آموزشی، امر هدایت و نظارت بر فعالیت این تعاونیها بطور مشترک و با همکاری دو وزارتخانه تعاون و آموزش و پرورش جریان یافت که افزون بر الزامی بودن

فعالیت تعاونیهای آموزشی و گیرنده آموزشهای بنیادی تعاونی و خدمات رفاهی.

۲- ارگانهای هدایتی و حمایتی:

الف - وزارت تعاون

ب - وزارت آموزش و پرورش

۳- کالا رسانی به موقع و مساعدتهای مالی لازم.

۴- همراهی والدین دانش‌آموزان و توجیه آنان در خصوص ماهیت فعالیت تعاونیهای مدارس و اعتقاد آنان به مزیت مشارکت در این شرکتها نیز در پیشرفت نهضت تعاونیهای آموزشی.

در ایران با توجه به فعالیتهای اجتماعی دانش‌آموزان بعنوان سرمایه‌های بالقوه جامعه، در قالب تعاونیهای مدارس از دیرباز مطرح بوده و آگاهی نسبی در اقبال فرهنگی جامعه نسبت به این نوع فعالیت وجود دارد. بطور رسمی از سال ۱۳۵۴ تشکیل تعاونیهای مدارس و ارائه مستقیم خدمات رفاهی به دانش‌آموزان از طریق این تعاونیها آغاز شد. برابر آمار ارائه شده از سوی وزارت آموزش و پرورش تا پایان سال ۱۳۷۳ قریب به ۷۰۰۰ تعاونی دانش‌آموزی در سراسر کشور تشکیل گردید. لکن تا این تاریخ هیچگونه فعالیت رسمی و سازمان یافته، در زمینه کالارسانی و حمایتیهای قانونی و آموزش کلاسیک این تعاونیها، در سوابق مشهود نیست. در این سال با امضاء توافقنامه مشترک وزرای محترم تعاون و آموزش و پرورش

آن، اقدامی در خور ستایش و این خود نماد راستین «تعاون و همکاری» در بین ارگانهای مسئول کشور است.

بمنظور ادای احترام به این حرکت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، در این مقاله قصد بر این است که ضمن پرداختن به محتوای فعالیت تعاونیهای آموزشی یک جمع‌بندی کلی از نکات مهم در امر سیاست‌گذاری و هدایت نهضت تعاونیهای آموزشی ارائه و سپس پیشنهاداتی نیز مطرح گردد.

بطور مشخص در زمینه هدایت تعاونیهای آموزشی و میزان موفقیت آنها حضور سه عامل الزامی است:

۱- دانش‌آموزان بعنوان محور اصلی

احیاء مجدد نهضت تعاونیهای آموزشی
مطرح و کار وارد مرحله جدیدی شد و به
همت مسئولین و به یاری اقبال عمومی در سال
اول برنامه پنجساله دوم توسعه کشور
(۱۳۷۴)، امر توسعه این تعاونیها حتی از
برنامه زمانبندی شده نیز سبقت گرفت. در این
سال تعاونیهای تشکیل شده مستقیماً در ادارات
کل تعاون به ثبت رسیده و تحت پوشش
حمایتیهای قانونی بخش تعاون شروع به فعالیت
نمودند و رسماً برنامه‌ریزی برای کالارسانی و
ارائه کمکهای مورد نیاز به آنان بعمل آمد.

بدلیل فضای فرهنگی حاکم بر تعاونیهای
مدارس و شرایط سنی خاص و همگونی
صفت دانش‌آموزی در بین اعضاء، در این نوع
تعاونیها مسئله تفوق جنسیت در پیشرفت آنها
حاکم نبوده و آهنگ رشد تعاونیهای دختران
تقریباً به موازات تعاونیهای پسران و دقیقاً در
قالب بافت مدارس به پیش می‌رود. آمار
موجود نشان می‌دهد که:

- از تعداد ۱۲۷۲ واحد تعاونی
آموزشگاهی تشکیل شده طی سال ۱۳۷۴
حدود ۶۵۲ واحد در قالب تعاونیهای
آموزشگاهی پسرانه (۵۱٪) و ۶۲۰ واحد در
آموزشگاههای دخترانه (۴۹٪) به
بهره‌برداری رسیده است. بررسی انجام شده
نشان می‌دهد که میزان اعضاء تعاونیهای
تشکیل شده در دبیرستانها بیش از سایر مقاطع
تحصیلی است که نشانگر آگاهی نسبی اعضاء
در این تعاونیهاست.

همچنین میزان فرصتهای شغلی ایجاد شده
تا پایان سال مورد بررسی در تعاونیهای مذکور
۳۶۶ مورد می‌باشد که در صورت محاسبه
اشتغال غیررسمی دانش‌آموزان در ساعات
فراغت در این تعاونیها، فرصتهای شغلی ایجاد
شده به مراتب بیش از این تعداد خواهد بود.

- نظر سنجیهای غیررسمی انجام شده نشان
داده است که سطح آگاهی اولیاء دانش‌آموزان
به مسائل تعاونی و مزیت‌های نسبی مشارکت
فرزندانشان در تعاونیهای آموزشی بسیار
سطحی و در برخی موارد غیرخوشبینانه است
و اکثراً این نوع اشتغال را منجر به افت
تحصیلی فرزندانشان می‌دانند و بعضاً نسبت به
امنیت سرمایه‌گذاری نیز مطمئن نیستند. لذا
لزوم آگاهی‌رسانی عمومی در خصوص نحوه
فعالیت تعاونیهای مدارس از طریق رسانه‌های
گروهی و تشکیل جلسات توجیهی مدیران
مدارس با اولیاء بسیار ضروری بنظر می‌رسد.

علاوه بر این، قریب به اتفاق تعاونیهای
آموزشگاهی فاقد مکانی مستقل و مناسب
بعنوان فروشگاه تعاونی جهت عرضه کالا به
دانش‌آموزان می‌باشند و سرمایه کافی نیز برای
تهیه و عرضه مایحتاج دانش‌آموزان در اختیار
ندارند. با نگاهی به تعداد اعضاء این تعاونیها
در پایان سال ۷۴ (۱۸۶۲۴۰ نفر) و میزان
سرمایه‌گذاری آنان (۲۴۵۳۸۵۰۰۰ ریال)
مشاهده می‌گردد که متوسط سرمایه هر عضو
رقمی حدود ۱۳۱۷ ریال است که فعالیت با
این میزان سرمایه در شرایط فعلی از توجیه
اقتصادی کافی برخوردار نیست. لذا
ضروریست که ارگانهای حامی سریعاً
مساعدهای لازم در جهت تقویت بنیه مالی این
تعاونیها بعمل آورده و همراه با آن از طریق
فعالیت‌های ترویجی، دانش‌آموزان را به مزایای
پس‌انداز مستمر در تعاونی و نهایتاً تاثیر
سرمایه‌های کوچک آنان در سرمایه‌گذاریهای
ملی، آشنا و با توسل به ابزار تشویقی، انگیزه

افزایش سرمایه را به طریق مثبت و به طور
اختیاری در آنان ایجاد نمایند.

به صورت، دارا بودن تخصصهای فنی در
این تعاونیها چندان مورد نظر نیست. لکن
حمایت اصولی در جهت کمک به ساخت و
عرضه تولیدات ساده و صنایع دستی و ترجیحاً
تولیدات گروهی دانش‌آموزان، زمینه‌ساز بروز
نوآوری و ابداعات خاص در بین آنان شده و
موجبات تفکر مثبت قشر جوان در خصوص
تولید جمعی و گرایش به سازندگی را فراهم
خواهد نمود.

همانگونه که می‌دانیم از جمله وظایف
وزارت آموزش و پرورش بعنوان متولی ارائه
آموزش در کشور، ایجاد محیطی است که در
آن دانش‌آموزان نگرش صحیحی نسبت به
دانش و مسایل جامعه بدست آورند. وظیفه
مدارس ارائه اطلاعات و ارتقاء سطح آگاهی
است. در مدرسه باید چگونه اندیشیدن،
چگونه یاد گرفتن و چگونه زندگی کردن را
آموخت، لذا آموزش و ترویج فرهنگ تعاون
در مدارس و برانگیختن رغبت‌های فردی در
دانش‌آموزان برای مبادرت به فعالیتهای
تعاونی، کوشش سازنده‌ای در جهت
آماده‌سازی نیروی جوان کشور است.

در اداره شرکتهای تعاونی اصل بر آزادی
و دموکراسی است. اتخاذ هر روش مغایر با
آزادی و تحمیل عقاید از طرف اولیاء مدرسه
نافی حقوق اعضاء تعاونی خواهد بود.
آموزش‌های تعاونی می‌بایست متناسب با شرایط
سنی و مقاطع تحصیلی دانش‌آموزان
سازماندهی شود و در اشتغالات تعاونی وضع

**آموزش و ترویج فرهنگ تعاون در مدارس و برانگیختن
رغبت‌های فردی در دانش‌آموزان برای مبادرت به
فعالیت‌های تعاونی، کوشش سازنده‌ای در جهت
آماده‌سازی نیروی جوان کشور است.**

تحصیلی دانش آموزان نیز برای چگونگی اشتغال آنان در نظر گرفته شود تا خدای ناخواسته اختلالی در پیشرفت تحصیل آنان ایجاد نشده و تفکر منفی در اذهان والدین نسبت به این نوع فعالیت بوجود نیاید و از حمایت آنان بی بهره نمانیم.

- فعالیت: تعاونیهای آموزشی علاوه بر آموزشی بودن، یک امر اقتصادی جدی است که مجهز بودن به وسایل و تجهیزات کافی و مناسب و دسترسی به منابع مالی مورد نیاز از شرایط موفقیت آن است. برابر مقررات جاری تا تشکیل اتحادیه سراسری تعاونیهای آموزشی، امر تامین و توزیع کالا مورد نیاز این تعاونیها بر عهده اتحادیه تعاونیهای مصرف فرهنگیان کشور محول شده است. جا دارد که این اتحادیه در راستای وظایف قانونی خود امر کالارسانی به تعاونیهای آموزشی را صرفاً مشارکت عملی در امر آموزش تعاون تلقی نموده و حتی الامکان با تسهیل شرایط، میل و رغبت معامله را در تعاونیهای مدارس ایجاد نماید. مسئله قیمت گذاری و ارائه کالا با حداقل سود و با بهترین کیفیت و توزیع مستقیم آن با حداقل هزینه و حداکثر سرعت نقش موثری در جلب اعتماد اعضاء و همچنین حفظ سلامت فرزندانمان خواهد داشت.

- تدوین آئین نامه اجرایی تامین و توزیع کالای تعاونیهای آموزشی، و قبول مسئولیت اجرایی آن توسط اتحادیه مزبور اقدامی کارساز در جهت کمک به شکل گیری تعاونیهای مدارس است. توصیه می گردد مسئولین محترم اتحادیه در راستای اجرای مفاد آئین نامه مذکور، علاوه بر برنامه ریزی و نظارت بر توزیع کالا، ضمن رفع مشکلات و تنگناهای تدارکاتی تعاونیهای آموزشی، همکاری و مساعدت سایر ارگانها را نیز برای

راه اندازی صحیح این واحدهای اقتصادی، اجتماعی جلب نمایند و با مبادرت به فعالیتهای تحقیقی، زمینه یابی ارائه فعالیتهای جدید از طریق تعاونیهای آموزشی را نیز مورد بررسی قرار دهند.

نتیجه

- چنانچه ذکر شد اساس موفقیت برنامه توسعه تعاونیهای آموزشی بر هماهنگی و همراهی و حمایت ارگانهای مسئول، افزایش توانمندیهای دانش آموزان از طریق آموزشهای تعاونی، توجیه والدین به مزایای نسبی مشارکت فرزندانشان در فعالیتهای تعاونی و تدارک و پشتیبانی و کالارسانی به آنها استوار است.

در این رابطه دسترسی به سرمایه و منابع مالی مورد نیاز و برخورداری از تجهیزات کافی و مناسب از ابزار اصلی پیشرفت کار بوده و کسب آن از طرق زیر امکان پذیر است:

۱- افزایش مستمر سرمایه اعضاء که از این طریق علاوه بر دستیابی به سرمایه کافی برای اداره شرکت، عادت نیکوی پس انداز نیز در

دانش آموزان ایجاد می شود.

۲- همراهی و حمایت ارگانهای مسئول در جهت مساعدتهای مالی و ارائه تسهیلات مورد نیاز آنان.

۳- تلاش در جهت تحصیل اعتبار توسط اولیاء آموزشگاه از منابع اعتباری درون بخش تعاون و یا سایر موسسات مالی (در صورت وجود ظرفیت بالقوه دریافت اعتبار در شرکت).

توصیه می گردد به منظور واقعت بخشیدن به فعالیت تعاونیهای آموزشی علاوه بر فعالیت در جهت جذب نقدینگی و تجهیزات مورد نیاز از طرق یاد شده، برخی اقدامات تحقیقی نیز در خصوص زمینه یابی واگذاری بخشی از خدمات عمومی آموزشگاهها به تعاونیهای مدارس صورت پذیرد تا از این طریق ضمن تحصیل منابع مورد نیاز زمینه مشارکت نوجوانان در اداره واحدهای آموزشی مربوط به خود نیز فراهم گردد.

در این راستا پیشنهاد می گردد موارد زیر مورد ملاحظه قرار گیرد:

«سازماندهی تعاونیها برای تامین مسکن»

از مقالات برگزیده در سومین سمینار سیاستهای توسعه مسکن در ایران

مهدی سلجوقیان

ساختار شرکتهای تعاونی مسکن به گونه‌ای است که مدیران و دست‌اندرکاران اینگونه تعاونیها با هماهنگی و مشارکت اعضا، نسبت به ساخت و ساز مسکن موردنیاز آنها اقدام نموده و وجوه موردنیاز در مراحل مختلف پیشرفت فیزیکی ساختمان و طرحها بتدریج از اعضا، اخذ می‌شود که بدین ترتیب پس از اتمام عملیات ساختمانی واحدهای مسکونی تولید شده به قیمت تمام شده که بسیار پایین‌تر از قیمت رایج بازار می‌باشد تحویل اعضا، می‌گردد.

مقدمه:

بخش تعاون دارای زمینه مستعدی برای اعمال سیاستها و خط‌مشی‌های دولت جمهوری اسلامی ایران در کلیه ابعاد اقتصادی، اجتماعی جامعه بویژه تولید و تامین مسکن می‌باشد.

به‌مین لحاظ تعاونیهای مسکن بعنوان عاملی مطمئن در ساخت و ساز مسکن اعضا از آغاز انقلاب شکوهمند اسلامی بتدریج و در سطح گسترده‌ای در وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی، نهادها، بانکها، موسسات عمومی، کارخانجات و بین سایر اقشار مردم تشکیل گردیده و مورد استقبال زیاد کارمندان و کارگران قرار گرفته است. این تعاونیها با هدف تامین مسکن برای اعضا و گروههای کم درآمد و بمنظور سازماندهی تولید و عرضه مسکن، ایجاد تعادل در بازار مسکن و مبارزه با زمین‌خواران و بورس‌بازان و عوامل سوداگر و توزیع عادلانه امکانات و تقویت انگیزه خودیاری و همکاری متقابل و ایجاد امکانات و تسهیلات بیشتر در امور مربوط به ساخت واحدهای مسکونی ارزان قیمت بمنظور تحقق اصل ۳۱ قانون اساسی برای تمام و یا قسمتی از امور ذیل تشکیل شده‌اند:

- تهیه زمین و احداث خانه و آپارتمانهای مسکونی و واگذاری آنها به اعضا.
- تهیه زمین با کاربری مناسب از منابع مجاز بمنظور احداث مسکن و فعالیتهای ساختمانی و عمرانی.
- انجام خدمات نقشه‌کشی، مهندسی و معماری برای اعضا و نظارت بر ساخت و ساز آنها.
- انجام تعمیرات و اقدامات مربوط به لوله‌کشی، کابل‌کشی و ایجاد دستگاههای تهویه.
- نگهداری و اداره ساختمانها و تاسیسات و ارائه خدمات عمومی.
- تامین مصالح ساختمانی موردنیاز در جهت تسهیل در امر ساخت و ساز.
- پیگیری در خصوص تامین وام بمنظور ایجاد و کمک به تکمیل واحدهای مسکونی.
با عنایت به وظایف فوق استنباط می‌شود که ساخت مسکن توسط شرکتهای تعاونی برای اعضا و نیز تولید انبوه مسکن توسط تعاونیهای مسکن انبوه ساز کمک مناسبی به دولت در جهت اجرای سیاستهای خانه‌سازی برای اقشار کم درآمد از جمله کارگران و

کارمندان می‌باشد.

ساختار شرکتهای تعاونی مسکن به گونه‌ای است که مدیران و دست‌اندرکاران اینگونه تعاونیها، با هماهنگی و مشارکت اعضا نسبت به ساخت و ساز مسکن موردنیاز آنها اقدام نموده و وجوه موردنیاز در مراحل مختلف پیشرفت فیزیکی ساختمان و پروژهها بتدریج از اعضا اخذ و پس از اتمام عملیات ساختمانی واحدهای مسکونی تولید شده به قیمت تمام شده که بسیار پایین‌تر از قیمت رایج بازار می‌باشد تحویل اعضا می‌گردد بنابراین و در این چارچوب این نکته قابل ذکر است که با توجه به این که در بخشهای دولتی و خصوصی بواسطه سرمایه‌گذاری یک جانبه از سوی آن بخشها و تامین مصالح و سایر اقلام مورد احتیاج مسکن و هزینه‌های سربار قابل ملاحظه، قیمت واگذاری به خریداران با ارزش افزوده کلان توأم می‌باشد و اقشار مستضعف و حقوق‌بگیر و در راس آنها کارمندان و کارگران توان خرید اینگونه واحدهای مسکونی را نداشته و صرفاً قشر خاصی می‌توانند از آن بهره‌مند شوند، به جرات می‌توان ادعا نمود اگر شرکتهای تعاونی مسکن

نبودند، اکثر کارکنان دولت و کارگران نمی توانستند صاحب سرپناه شوند.

سهم مسکن در سبد هزینه خانوار

۱- تعریف هزینه:

عبارت است از ارزش پولی کالا و خدماتی که طی دوره مورد بررسی توسط خانوار مصرف شده باشد.

۲- تعریف هزینه ناخالص:

هزینه قبل از کسر مالیات و بازنشستگی می باشد.

۳- تعریف درآمد:

کلیه وجوه یا کالایی که در برابر کار انجام شده یا سرمایه بکار افتاده به خانوار تعلق بگیرد.

۴- تعریف درآمد ناخالص:

قبل از کسر هرگونه مالیات و بازنشستگی می باشد.

۵- تعریف خانوار:

عبارت است از چند نفر که در یک اقامتگاه ثابت سکونت داشته و همخرج و دارای تغذیه مشترک باشند همچنین فردی که به تنهایی در یک اقامتگاه ثابت زندگی می کند نیز یک خانوار تلقی می گردد.

۶- تعداد نفرات:

تعداد نفرات خانوار شهری را بطور متوسط ۴/۹ نفر محاسبه می نمایند، که بیشترین درصد را بترتیب خانوار ۵ نفری با ۱۸/۲٪ و ۴ نفری ۱۷/۹٪ و ۶ نفری ۱۴/۹٪ و سه نفری ۱۳/۱٪ و ۲ نفری ۹/۹٪ و ۷ نفری ۹/۵٪ و ۸ نفری ۵/۶٪ و یک نفری ۴/۱٪ و ۹ نفری ۳/۵٪ و ۱۰ نفری و به بالا ۳/۳٪ را کسب می نمایند.

۷- تعریف سبد هزینه یک خانوار:

عبارت است از هزینه سالیانه یک خانوار

شامل خوراک، پوشاک، مسکن، آب، سوخت و روشنایی، لوازم و اثاثیه خانه، درمان و بهداشت، حمل و نقل و ارتباطات، تفریح تحصیل و مطالعه، کالا و خدمات متفرقه.

براساس آمار بانک مرکزی ۷۵٪ خانوارها در مسکن ملکی (شخصی) ۱۵ درصد در مسکن اجاره ای و ۹ درصد در مسکن رایگان و یک درصد در مسکن بازاء خدمت سکونت دارند.

عملکرد تعاونیهای مسکن تا پایان سال ۱۳۷۴

- براساس آمار دریافتی از دفتر امور اقتصادی و برنامه ریزی وزارت تعاون تا پایان سال ۱۳۷۳ تعداد ۷۰۶۳ شرکت تعاونی مسکن با ۱۴۰۰۴۵۲ نفر عضو و ۴۰۵۸۰۸۸۰ هزار ریال سرمایه در سراسر کشور وجود داشته اند. شرکتهای موردنظر تا پایان سال ۱۳۷۳ اقدام به ساخت ۳۲۲۳۶۴ واحد مسکونی و واگذاری آنها به اعضا

سبد هزینه ناخالص سالیانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۷۲

ردیف	سبد هزینه ناخالص	..... به ریال	درصد
۱	خوراکی و آشامیدنی	۲۱۴۷۰۵۸	۳۳/۶
۲	پوشاک	۵۵۲۷۹۸	۸/۷
۳	مسکن، آب، سوخت، روشنایی	۱۷۷۷۶۲۲	۲۷/۹
۴	لوازم و اثاثیه خانه	۴۳۰۸۶۱	۶/۷
۵	درمان و بهداشت	۳۲۱۲۶۱	۵
۶	حمل و نقل و ارتباطات	۵۵۲۳۵۷	۸/۷
۷	تفریح و تحصیل و مطالعه	۱۶۳۵۸۸	۲/۶
۸	کالا و خدمات متفرقه	۲۳۱۰۷۵	۶/۸
	جمع		۱۰۰

جدول شماره ۱

سبد هزینه ناخالص سالیانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۷۴

ردیف	سبد هزینه ناخالص	..... به ریال	درصد
۱	خوراکی و آشامیدنی	۴۷۳۰۰۶۶	۳۶/۸
۲	پوشاک	۱۲۴۳۱۱۵	۱۰
۳	مسکن، آب، سوخت، روشنایی	۲۷۶۸۵۰۹	۲۱/۵
۴	لوازم و اثاثیه خانه	۹۵۱۴۷۲	۷/۵
۵	درمان و بهداشت	۶۰۰۹۶۴	۴/۷
۶	حمل و نقل و ارتباطات	۱۲۱۸۱۹۱	۹/۵
۷	تفریح و تحصیل و مطالعه	۳۹۲۷۱۴	۳
۸	کالا و خدمات متفرقه	۹۱۵۷۹۴	۷
	جمع	۱۲۸۲۰۸۳۰	۱۰۰

جدول شماره ۲

- مقایسه آمار شرکتهای تعاونی مسکن در پایان سال ۱۳۷۴، نسبت به آمار پایان سال ۷۰، نشانگر افزایش ۴۸ درصدی در تعداد اعضا، ۱۲ درصدی در تعداد شرکت و ۱۷۳ درصدی در سرمایه می باشد.

امکانات لازم در جهت تحقق برنامه دوم

امکانات و ابزار لازم جهت تحقق اهداف تعاونیها در ارتباط با همسویی برنامه های پیش بینی شده تامین زمین ارزان و مصالح ساختمانی مورد نیاز با قیمت عادلانه و نیز تخصیص وام و کمکهای اعتباری از سوی بانکها و منابع دولتی است که در این راستا وزارت تعاون برنامه ریزی لازم را پیش بینی نموده و براساس تبصره ۵۲ قانون بودجه که ۲۵٪ اعتبارات بانکی بخش مسکن کشور و ۲۵٪ مصالح ساختمانی کشور جهت تامین نیاز اتحادیه ها و تعاونی های مسکن به وزارت تعاون اختصاص یافته است و در جهت تحقق این تعاونیها پارامترهای خاص همواره در قوت بخشیدن به مقاصد تعاونی موثر بوده است که از جمله اهم آنها مدیریت توانمند و دارای

مناطق شهری طی برنامه اول توسعه ۱۶/۳۱ درصد از کل ساخت و ساز کشور در برنامه اول توسط تعاونیهای مسکن صورت گرفته است.

طی برنامه دوم توسعه احداث ۴۱۲۴۰۰ واحد مسکونی بشرح جدول ذیل توسط تعاونیهای مسکن در نظر گرفته شده است که در مقایسه با پیش بینی احداث ۱۵۵۳۰۰۰ واحد مسکونی در مناطق شهری کشور سهم ساخت و ساز بخش تعاونی در این برنامه $\frac{412400}{1553000} = 26/5\%$ می باشد.

سال ۷۴	سال ۷۵	سال ۷۶	سال ۷۷	سال ۷۸	جمع
۶۵۰۰۰	۷۰۱۰۰	۸۰۲۰۰	۹۱۹۰۰	۱۰۵۲۰۰	۴۱۲۴۰۰

قابلیت اجرای پروژه می باشد، هر چند در تعاونیها اعضا هیات مدیره در مجمع عمومی و توسط خود سهامداران انتخاب می شوند ولی هیات مدیره بایستی علاوه بر داشتن تقوا و امانت داری و تعهد به انجام کار دارای تخصص های لازم در زمینه کار مورد بحث از جمله مسکن سازی بوده و به نحوی سیاستگزاری کنند که در ارتباط با انجام اجرای پروژه تمهیدات لازم را در خصوص بکار گماردن پیمانکاران متعهد و خوشنام و با تضمین بعمل آورده و در کلیه امور با مشورت جمعی هیات مدیره و بعضاً کسب تکلیف از مجمع عمومی از بروز هرگونه تخلف و سوءاستفاده جلوگیری و موجبات رضایت اعضا را فراهم نماید. سیاست وزارت تعاون

ساخت و ساز در تعاونیهای مسکن

براساس اطلاعات دریافتی از ادارات کل تعاون استانها، تعاونیهای مسکن تا پایان سال ۱۳۷۴ نسبت به احداث ۳۴۹۳۸۴ واحد مسکونی و واگذاری آنها به اعضا ذینفع اقدام نموده اند، همچنین تعاونیهای مسکن در سال ۷۴ تعداد ۷۲۶۱۰ واحد مسکونی در دست احداث داشته اند که ادامه ساخت آنها به سال ۷۵ موکول شده است.

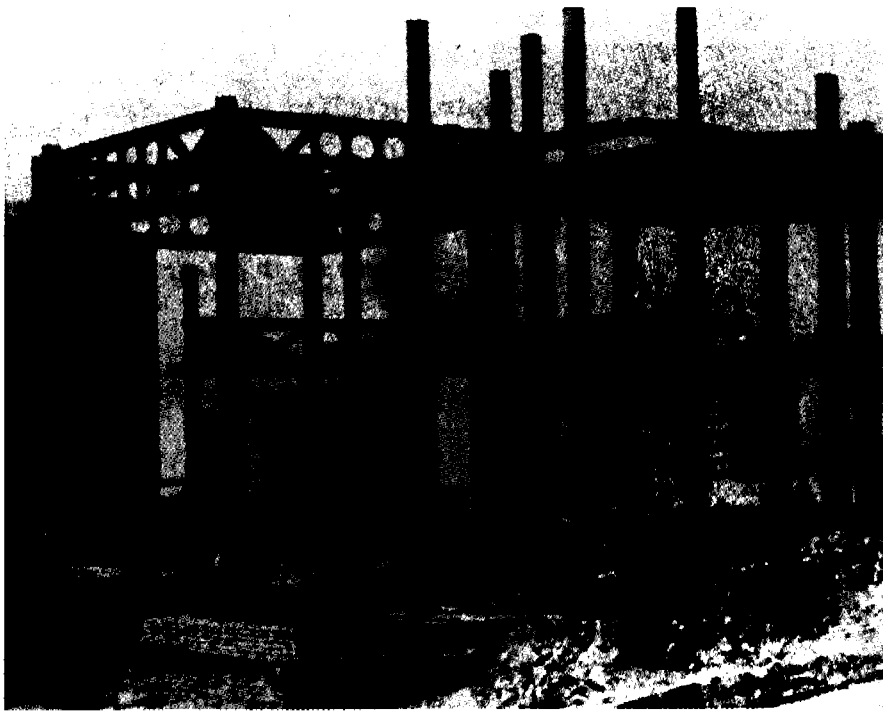
نموده اند. به استناد آمار اخذ شده از دفتر یاد شده وضعیت شرکتهای تعاونی مسکن تاسیس شده از ابتدا تا پایان سال ۱۳۷۴ بشرح جدول شماره ۳ می باشد.

مقایسه آمار شرکتهای تعاونی در پایان سال ۱۳۷۴، نسبت به آمار پایان سال ۷۰، نشانگر افزایش ۴۶٪ در تعداد اعضا ۱۲٪ در تعداد شرکت و ۱۷۳٪ در سرمایه می باشد. براساس برنامه پیشنهادی دفتر تعاونیهای عمران و مسکن در سال ۷۴ احداث ۶۵۰۰۰ واحد مسکونی در سال اول برنامه دوم توسعه (سال ۷۴) توسط تعاونیهای مسکن پیش بینی شده است که با توجه به آمار دریافتی از ادارات کل تعاون، شرکتهای مزبور در سال مورد نظر نسبت به احداث ۹۹۷۳۰ واحد مسکونی اقدام نموده اند که از این تعداد ۲۷۰۲۰ واحد احداث و به اعضا واگذار شده است و ۷۲۶۱۰ واحد نیز در دست احداث بوده است.

شرکتهای تعاونی مسکن طی برنامه اول توسعه نسبت به احداث ۱۷۲۷۳۰ واحد مسکونی اقدام نموده اند که در مقایسه با ۱۰۵۹۰۰۰ واحد مسکونی ایجاد شده در

عنوان	تعداد شرکت	تعداد اعضا	سرمایه
کارمندی	۴۲۰۰	۱۰۱۵۶۷۱ نفر	۳۵۸۲۳۳۸۵ «هزار ریال»
کارگری	۳۰۶۶	۴۰۳۳۲۴	۱۱۰۶۰۹۹۹
آزاد	۸۵	۱۲۳۳۶	۱۱۸۷۵۰۲
جمع	۷۳۵۱	۱۴۳۱۳۲۳	۴۸۰۷۱۹۸۵

جدول شماره ۳

این است که با توسعه و گسترش تعاونیهای عمرانی و تعاونیهای مسکن انبوه‌ساز، آنها را بتدریج جایگزین پیمانکاران خصوصی نموده و از تخلفات و نارساییهای موجود در این زمینه جلوگیری نماید. همچنین اصلاح ساختار مدیریت تعاونیهای مسکن و تقویت نهاد مدیریت در این تعاونیها در جهت خواست اعضا و حل مشکلات تخصصی آنها در راس برنامه‌های وزارت تعاون در زیر بخش تعاونیهای مسکن قرار دارد. تشکیل اتحادیه تعاونیهای مسکن در زیر بخشهای کارگری و کارمندی و فرهنگیان بمنظور انجام امور پشتیبانی، پیمانکاری، حقوقی و سرمایه‌گذاری تعاونیهای مسکن نیز جزو برنامه‌های وزارت تعاون بوده و در این رابطه تاکنون تعداد ۳۰ اتحادیه مسکن کارمندی و کارگری تشکیل شده است.

تسهیلات قانونی که موجب بهره‌وری بیشتر تعاونیهای مسکن در ارائه خدمات مناسب به اعضا می‌گردد پیگیری‌های همه‌جانبه‌ای از سوی وزارت تعاون انجام و علیرغم ناهماهنگی‌های موجود و عدم همکاری برخی از دستگاههای دولتی در این زمینه سهم اعتبارات تعاونی‌های مسکن از سوی بانک مرکزی به همه بانکهای عامل ابلاغ شده است و در رابطه با اجرای قانون در زمینه واگذاری ۲۵٪ مصالح ساختمانی کشور به تعاونیها نیز موضوع در دستور کار ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار قرار دارد و طرحهای لازم از سوی وزارت تعاون برای تحقق این امر به تعاونیها ارسال شده است.

مدیریت در شرکتهای تعاونی

شرکتهای تعاونی در ابعاد مختلف از جمله در زمینه تامین مسکن همواره بعنوان بازوی

توانمندی در کمک به اهداف اقتصادی دولت جمهوری اسلامی مطرح بوده و با زمینه‌سازی مختلف و برنامه‌ریزی توانسته‌اند در خصوص تحقق اهداف اساسنامه مورد عمل که همانا خانه‌سازی برای اعضا خود می‌باشد موفقیت‌هایی کسب نمایند. طبعاً در این گونه نقش سرمایه در شرکتهای تعاونی مسکن

- تامین سرمایه یکی از ابعاد ضروری و مهم در تحقق اهداف تعاونیهای مسکن می‌باشد زیرا در رابطه با احداث مسکن، برخلاف سایر نیازمندیهای انسانها، به سرمایه‌گذاری بیشتری نیاز است و در این راستا بهترین و مهمترین عامل سرمایه و مشارکت اعضا شرکت بوده که می‌تواند هیات مدیره را در اجرای برنامه‌های شرکت یاری نماید، در غیر این صورت استقراض و دریافت وام از بانکها با هزینه و بهره زیاد متضمن زیان و افزایش بهای تمام شده واحد مسکونی می‌گردد، اخیراً وزارت تعاون بواسطه اهمیت این موضوع و در جهت جلوگیری از تشکیل بی‌رویه تعاونیهای مسکن و در ارتباط با

حمایت از اعضا که سرمایه را رکن اصلی در تعاونی تلقی می‌نمایند، حداقل سهام اولیه هر عضو را به سه میلیون ریال افزایش داده است که از بدو امر توجه سهامداران را به سرمایه‌گذاری لازم جلب نموده و موجبات تقویت بنیه مالی شرکت را در بدو امر و مراحل ابتدایی و اجرایی شرکت فراهم می‌آورد. اعمال این سیاست در سال ۷۴ سبب شد که سرمایه تعاونیهای مسکن در سال ۷۴ از رشد پنجاه درصدی نسبت به کل سرمایه انباشته شده در سنوات قبلی برخوردار گردید.

مشکلات و تنگناهای شرکتهای تعاونی مسکن

- شرکت‌های تعاونی مسکن که در سرلوحة اهداف آنها تامین مسکن مناسب و ارزان برای اقشار کم درآمد و نیازمندان مسکن می‌باشد علیرغم اینکه سیستم سازماندهی آنها از سلامت نسبی برخوردار و نظارت لازم از سوی وزارت تعاون بر عملیات آنان اعمال می‌شود، بعضاً دارای مشکلات و موانعی هستند که در صورت مرتفع گردیدن، بهتر

- ساخت مسکن توسما شرکتهای تعاونی برای اعضا. و نیز تولید انبوه توسما تعاونیهای مسکن انبوه ساز کمک مناسبی به دولت در جهت اجرای سیاستهای خانه سازی برای اقشار کم درآمد از جمله کارگران و کارمندان می باشد.

می توانند در جهت تحقق برنامه های خود موفق گردند اهم مشکلات و مسائل تعاونیهای مسکن عبارتند از:

- عدم همکاری و مساعدت مراجع و واگذاری زمین در خصوص تخصیص زمین مناسب.

- عدم ارائه تسهیلات مالی بموقع و متناسب با نیاز تعاونیها از سوی سیستم بانکی کشور و وجود موانع متعدد که اجرای پروژه را به تعویق می اندازد.

- در صورت تخصیص وام به اعضا تعاونیهای مسکن، بالا بودن کارمزد وامهای اعطایی بانکها موجب ناراضیاتی اعضا و گرانی قیمت مسکن می گردد.

- مشکل تامین مصالح ساختمانی از منابع دست اول و کارخانجات تولیدکننده.

- عدم آگاهی مدیران و مسئولان تعاونیهای مسکن از قوانین و مقررات جاری که در این رابطه برگزاری دوره های آموزش کوتاه مدت و بلندمدت ضروری بنظر می رسد.

- عدم همکاری موثر ارگانهای ذیربط با تعاونیهای مسکن در خصوص صدور بموقع مجوزهای قانونی لازم.

پیشنهاد و نظرات اصلاحی جهت بهبود وضعیت تعاونیهای مسکن

تعاونیها قدرت و توانایی انجام سیاستهای دولت در امر ساخت و ساز مسکن (تولید مسکن) را در برنامه دوم توسعه با توجه به

شهری بعهده تعاونی ها گذارده شده است، ضروری است متناسب با آن، اعتبارات مربوط به بخش تعاونی در اختیار سیستم بانکی و در صورت امکان صندوق تعاون قرار داده شود.

۴- در خصوص تخصیص ۲۵٪ از مصالح ساختمانی واحدهای تولیدی کشور به تعاونیهای مسکن نیز تمهیدات لازم فراهم گردد.

۵- ایجاد حساب پس انداز مسکن در صندوق تعاون و هدایت اعضا در امر سپرده گذاری.

۶- توجه بیشتر دولت به تعاونیهای مسکن در برنامه های حمایتی و در برنامه های کلان توسعه مسکن کشور.

در صورت تحقق اهداف فوق رسالتی که در برنامه دوم توسعه بعهده تعاونیها گذارده شده است می تواند بخش عمده ای از اعضا بی مسکن کشور را که در تشکلهای تعاونی گرد آمده اند جوا بگو باشد.

تعداد اعضا، سابقه فعالیت، مشارکت مردمی، تجربیات حاصله و... در صورتی که حمایتیهای عملی ذیل از آنان بعمل آید خواهند داشت:

۱- در خصوص واگذاری زمین، آماده سازی و مجوزهای لازم بنوعی تکلیف بر عهده دستگاههای اجرایی گذاشته شود که غیر قابل تفسیر باشد.

۲- با توجه به کمبود سرمایه تعاونیها و مشکلات مالی اعضا می بایستی بانکها مکلف به ارائه تسهیلات مالی متناسب با قیمت واقعی ساختمانی شوند.

۳- حال که در برنامه پنج ساله دوم توسعه ۲۶/۵٪ از ساخت و ساز مسکن در مناطق

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

«مروری بر عملکرد اداره کل تعاون کردستان»

در بخش معدن

از: علی اصغر عباسی کارشناس امور تعاونیها

قادر به احداث واحدهای معدنی و صنایع وابسته به آن خواهد ساخت. این امر ضمن تامین مواد اولیه معدنی مورد نیاز صنایع کشور، نقش عمده‌ای در ایجاد اشتغال ایفا می‌نماید.

راه‌اندازی واحدهای معدنی خود مستلزم شناخت همه جانبه‌ای از عواملی است که می‌توانند امکان‌پذیری ایجاد واحدهای صنعتی، معدنی را فراهم سازند. از مهمترین این عوامل می‌توان میزان ذخیره، خلوص ماده معدنی، بازارهای مصرف، میزان سرمایه‌گذاری مورد نیاز و وجود عوامل زیربنایی را نام برد. در اولویت بندی‌های ایجاد صنایع معدنی و یا راه‌اندازی معادن جدید سه هدف به عنوان اهداف اصلی اجرای طرحها مدنظر قرار دارند که عمدتاً عبارتند از:

۱- اشتغالزایی

۲- تامین مواد اولیه

۳- صادرات مواد اولیه

۱- اشتغالزایی:

هر چند این مورد به عنوان اصل اول ایجاد واحدهای مختلف در استان مدنظر تمامی مسئولین است ولیکن در صنایع معدنی نمی‌تواند به عنوان اصل اول سیاست‌گذاری عنوان گردد. صنایع معدنی از نقطه نظر نسبت اشتغال به سرمایه‌گذاری در مقام مقایسه با بسیاری از صنایع دیگر از درصد کمتری برخوردار است. به عبارتی میزان سرمایه‌گذاری مورد نیاز به ازای ایجاد یکی فرصت شغلی جدید بسیار بالاست. بهمین دلیل در تمامی جهان نیز سعی بر این است که بازده تولید را با جایگزینی ماشین‌آلات و روشهای جدید افزایش دهند.

طوری که در زمینه انواع سنگهای تزئینی با سهم ۱ الی ۲ درصد تولید جهانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. این تنوع و فراوانی سنگ‌های تزئینی موقعیت ممتازی را در میان بسیاری از استانهای کشور برای استان کردستان فراهم آورده است و به دلیل ارزش، غنا و تنوع طرح و بافت، رنگ و کیفیت این نوع سنگها حائز اهمیت می‌باشد. لذا ضروریست با تلفیقی مناسب از صنعت و تکنولوژی در معادن استان ضمن به ظهور رساندن قابلیت‌های معدنی، استفاده بهینه‌ای از آنها بعمل آید.

شناخت قابلیت‌های معدنی هر ناحیه علاوه بر اینکه تاثیر بسزایی در امر برنامه‌ریزیهای اقتصادی مملکت دارد، دست اندرکاران را

در این مقاله ابتدا نقش معادن در توسعه اقتصادی استان و انواع معادن موجود آن تشریح می‌شود، سپس عملکرد اداره کل تعاون استان کردستان در بخش معدن طی چهار سال اخیر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف) نقش معادن در توسعه اقتصادی استان کردستان:

استان کردستان از لحاظ زمین‌شناسی محل تلاقی بخشهای مهمی از مناطق عمده زمین‌شناسی کشور همچون زون (۱) سندج - سیرجان و روراندگی (۲) زاگرس است. بهمین دلیل از لحاظ غنای معادن و توان معدنی از استانهای قابل توجه کشور محسوب می‌شود. به

براساس آمار رسمی، بازدهی فردی در معادن استان بطور متوسط هر نفر ۵/۷ تن (۳) در روز است که بسیار پایتتر از استانداردهای جهانی و حتی در مقایسه با کشورهای چون هند و پاکستان می‌باشد. این امر منجر به کاهش بازدهی ریالی در معادن شده و قدرت رقابت را در بازارهای منطقه‌ای و جهانی محدود می‌سازد. پس نمی‌توان اشتغالزایی را به عنوان اصل اساسی در ایجاد واحدهای معدنی و یا صنایع مربوطه به حساب آورد. هر چند که ایجاد واحدهای جدید می‌تواند به جذب نیروهای فعال کمک کند.

۲. تامین مواد اولیه:

در این بخش از اولویت‌بندیها، تمامی عوامل اقتصادی در ارزیابی ایجاد واحدهای صنعتی - معدنی دخالت مستقیم دارند. تولید نیاز به مصرف دارد و بررسی بازارهای مصرف اصل اول امکانپذیری است و این در صورتی امکانپذیر است که ظرفیت‌های مصرف در فواصل اقتصادی طرح موجود باشد.

بیان فواصل اقتصادی طرح خود تابع مستقیمی از ارزش ماده معدنی است و این به نوبه خود بستگی تامی به نیازهای بازار دارد. با توجه به این موارد، مواد معدنی تقسیم‌بندیهای خاصی را به خود می‌گیرند، بخشی از آنها به دلیل تولید گسترده، فراوانی و ارزش نسبتاً کم فقط قابلیت مصرف در بازارهای محلی و همجوار خود را دارند که مواد اولیه مصالح ساختمانی از بارزترین انواع آنها هستند.

بخش دوم از مواد معدنی گستره کمتری داشته و یا مصرف فراوانی در صنعت دارند که

بالتبع ارزش بیشتری را داشته و می‌توان آنها را به مناطق دورتر حمل کرد سنگهای تزئینی، آهن، منگنز، سیلیس و فلوسیات و... نمونه‌های بارز اینگونه مواد هستند.

بخش سوم از مواد معدنی نیز به دلیل عدم تولید آنها در مقیاس وسیع، نیاز شدید صنایع خاص به آنها و مشکلات استخراج، ارزش بسیار بالایی را داشته و در سطح جهانی متقاضیان فراوانی دارند. این امر سبب می‌شود که در صورت پایین بودن قیمت تمام شده و یا کیفیت بالای محصول تولیدی بتوان در بازارهای منطقه‌ای و جهانی وارد عمل شده و آنها را عرضه نمود. سیلیسهای پرعیار، تیتانیوم، پروسیت و غیره از نمونه‌های مشخص این گونه مواد هستند.

۳. صادرات مواد اولیه:

یکی از مهمترین ویژگیهای استان کردستان وجود ذخایر معدنی با خلوص بسیار بالا ولیکن ذخایر کم حجم و پراکنده است. تقریباً می‌توان گفت که تمامی ذخایر سیلیس، فلوسیات، آهن، تیتانیوم، منگنز، سرب، روی و مرمر استان از این وضعیت برخوردار هستند. کیفیت بسیار بالای اینگونه مواد معدنی سبب گردیده که در جهان بازارهای مناسبی برای آنها وجود داشته باشد. اما بدلیل بازدهی و ریالی کم معدنکاری در استان و مشکلات محلی مواد اولیه قیمت‌های تمام شده به نحوی است که سودآوری چندانی برای تولیدکننده دربر ندارد. در همین حال این مواد را می‌توان با تغییرات جزئی یا کلی در آنها و انجام عملیات فرآوری به مواد نیمه‌کار شده تبدیل کرد که پایه‌های مصرف صنعتی داشته و در

بسیاری از موارد علاوه بر تقلیل وزن و حجم مواد قابل انتقال، ارزش بالاتری را دارند. به عنوان مثال سیلیسهای پرعیار کردستان قیمتی در حدود ۳۵ دلار را هنگام تحویل در بنادر کشور دارا می‌باشند، حال آنکه در صورت دانه‌بندی و بسته‌بندی کردن قیمت تا ۱۶۰ دلار افزایش می‌یابد و اگر امکان تولید سیلیس گداخته فراهم آید علاوه بر تقلیل جمعی معادل ۳۰٪، قیمت آن تا ۲۵۰ دلار افزایش پیدا می‌کند.

به انواع معادن موجود در استان کردستان: در حال حاضر ۱۳۷ معدن در استان به بهره‌برداران بخشهای خصوصی و تعاونی واگذار گردیده که ۵۱ مورد آنرا انواع سنگهای تزئینی با ذخیره قطعی ۵۰۰ (۴) میلیون تن و ذخیره احتمالی بیش از یک میلیارد تن تشکیل می‌دهد. از معادن مهم استان پس از انواع سنگهای تزئینی می‌توان به سنگ گچ، سنگ آهک، پوکه معدنی، سنگ سیلیس، سنگ آهن، نمک، فلورین و آنتیموان اشاره کرد که مختصراً به شرح هر کدام از آنها می‌پردازیم.

۱. سنگهای تزئینی: این سنگها با توجه به خواستگاه اصلی و نوع آنها به سه دسته رسوبی، آذرین و دگرگونی تقسیم می‌شوند اینک به برخی از ویژگیهای زمین‌شناسی هر یک اشاره می‌شود:

الف) سنگ تزئینی رسوبی: این نوع سنگ گرچه بخش کمی از سنگهای تزئینی استان را شامل می‌شود ولی از لحاظ زیبایی و تنوع رنگ عمدتاً (قرمز، سبز) قابل توجه و یا حتی منحصر به فرد هستند. این سنگها به سنگ

قرمز سنندجی شهرت دارند و اکثر معادن آن در گاووشان، شترمل و نجف آباد در جنوب سنندج و در مسیر جاده سنندج، کامیاران قرار گرفته‌اند.

ب) سنگ تزئینی آذرین: انواع سنگهای آذرین از نوع گرافیت، گرانودیوریت و گابرو در شرف بهره‌برداری یا در مرحله اکتشاف است از جمله می‌توان به سنگ گرانودیوریت، گابرو و یا لابرادیوریت، گابرو معروف به مروارید در نزدیکی کامیاران و گرانودیوریت کنگره قروه و گرانیت مریوان و نیز انواع گرانیت‌های اطراف سقز اشاره نمود.

ج) سنگهای تزئینی دگرگونی: بخشهای آهکی موجود در دگرگونه‌های نواحی شرقی و مرکزی استان بعنوان غنی‌ترین معادن این سنگها قابل استفاده هستند و کانسارهای متنوعی را در مناطق مختلف استان به ویژه در منطقه قروه تشکیل داده‌اند. ذخایر سنگهای دگرگونی قروه تا پایان سال ۷۳ در حدود ۹/۵ میلیون تن برآورد گردیده که سالیانه نزدیک به ۴۶۰ هزار تن از آنها برداشت می‌شود به عبارتی عمر محاسبات آن حدود ۲۰ سال فرض شده است. مرمریت قروه حاصل دگرگونی سنگهای کربناته هستند که در طی فرایند مرمریتی شدن تبلور مجدد پیدا کرده و به انواع مرمر و مرمریت تبدیل شده‌اند که حسب شدت دگرگونی و ترکیب سنگ مادر و براساس بافت و شکل و اندازه دانه‌بندی و شدت بلورین و یا نوع کانه‌های تحت عنوان چینی، کریستال و ابری طبقه‌بندی می‌شوند.

کردستان از لحاظ ذخایر سنگ تزئینی در سطح کشور از موقعیت ممتازی برخوردار بوده، در رده استانهای اول تولیدکننده این

سنگ قرار دارد. و با تولید پنج میلیون تن سنگ تزئینی در سال ۷۳ حدود ۱/۵ درصد تولید جهانی سنگ را به خود اختصاص داده، عمدتاً صادرات آن به صورت سنگ خام بوده است که دارای ارزش افزوده کمی می‌باشد و باید اذعان کرد این مشکل عمدتاً ناشی از عدم پیشرفت و هماهنگی تکنولوژی در صنعت استان در مقایسه با سایر کشورهای دارای این صنعت است.

۲. سنگ گچ: استان کردستان بدلیل قرار گرفتن در سلسله جبال زاگرس و شرایط خاص کولابی دوران سوم در محدوده بیجارگروس دارای ذخایر قابل توجهی از سنگهای گچی است. در حال حاضر چهار معدن سنگ گچ با میزان استخراج سالیانه بیش از یکصد هزار تن فعال می‌باشند که کارخانه گچ کردستان واقع در بیجار با توان تولید روزانه ۵۰۰ تن به وسیله آنها تغذیه می‌شود.

۳. سنگ آهک: آهک الوند قلی بیجار با ذخیره احتمالی بیش از ۱۰۰ میلیون تن از

جمله معادن آهک کردستان می‌باشد سنگ آهک و خاک رس از مواد اولیه تهیه سیمان مصرفی به عنوان مصالح ساختمانی می‌باشند.

۴. پوکه معدنی: پوکه‌های معدنی کردستان عمدتاً در مسیر تکاب، قروه تشکیل شده‌اند شمالی‌ترین ذخیره در قراقره (شمال بیجار) و جنوبی‌ترین آنها در سیاه کوه (شمال شرقی قروه) شناسایی شده‌اند. میزان ذخیره پوکه‌های معدنی استان بسیار زیاد است و در چهار ذخیره شناخته‌شده که حجمی بیش از ۵۰۰ میلیون مترمکعب را اشغال می‌نماید. در حال حاضر ۵ معدن پوکه فعال می‌باشند که ۴ واحد آن به صورت تعاونی اداره می‌شوند. این ماده معدنی کاربردهای زیر دارد.

- ۱- به عنوان مواد دانه‌بندی شده سبک در پوشش سقفها
- ۲- به عنوان عایق حرارتی در ساختمانها
- ۳- به عنوان ساینده در صنایع سبک
- ۴- به عنوان مواد اولیه اصلی برای تولید پشم سنگ

۵- در تولید بتن سبک

۵- سنگ سیلیس: کانسارهای سیلیس استان به دو صورت رسوبی و آذرین، دگرگونه در نقاط مختلف کردستان بویژه در سقز، بانه، دیواندره و قروه وجود دارد.

مطالعات اولیه میزان ذخایر سیلیس رسوبی استان کردستان را در حدود ۲ میلیون تن برآورد نموده‌اند که عیار متوسط در آنها ۹۷٪ و میزان اکسید آهن تا حدود ۲٪ می‌باشد. عیار بالای این مواد گاه به ۹۹/۸ درصد نیز می‌رسد که خواستاران فراوانی را در تولید کریستال، شیشه‌های ظروف و... دارد.

مهمترین مشکلات موجود عدم مطالعه کافی بر روی اینگونه ذخایر است هر چند مطالعات اولیه مقدار کل ذخایر و مکان‌یابی دقیق احداث واحدهای تولید پودر را ضروری می‌سازد. در مورد بازار مصرف برای پودر پرعیار سیلیس هیچگونه محدودیتی وجود ندارد.

۶- سنگ آهن: بخش عمده‌ای از ذخایر فلزی استان را آهن تشکیل می‌دهد که تقریباً در تمام نواحی شرقی، شمال شرق و مرکز استان به صورت کانسارهای کوچک و بزرگ وجود دارند.

کلاً بهره‌برداری از ذخایر بزرگ سنگ آهن توسط شرکتهای وابسته به دولت امکانپذیر است و سرمایه‌گذاری بالا در توان بخشهای خصوصی و تعاونی نمی‌باشد. از معادن مهم سنگ آهن استان کردستان می‌توان به معادن شهرک بیجار با ذخیره بالغ بر ۴۲ میلیون تن، گلالی قروه با ۱۱ میلیون تن^(۵) و

ذخیره ژئوفیزیکی معادل ۷۰ میلیون تن اشاره کرد.
۷- نمک: از مهمترین معادن سنگ نمک استان می‌توان از معدن نمک آبی بیجار با تولید سالانه حدود ۵۰۰۰ تن نمک اشاره کرد که متأسفانه تاکنون از آن بجز برای تولید نمک بلورین استفاده دیگری صورت نگرفته است.

۸- فلورین: ماده معدنی فلورین که در صنایع ذوب فلزات به عنوان نمک ذوب به مصرف می‌رسد در صنایع دارویی بهداشتی و نیز برای تهیه اسید فلوریدریک کاربرد اساسی دارد. تعاونی فلورین قادر آباد سقر با استخراج سالیانه ۱۰۰۰ تن تنها واحد فعال در این رشته می‌باشد.

۹- آنتیموان: از جمله مواد معدنی آنتیموان می‌باشد که دارای ارزش استراتژیک است. معدن آنتیموان راشکسن قروه جزء معادن مهم استان بود، که در حال تجهیز و آماده سازی

جدول ۱- تعداد و میزان استخراج معادن فعال استان در سال ۷۲ با مقایسه

تعاونیهای معدنی فعال^(۶)

ردیف	نام ماده معدنی	تعداد کل	میزان استخراج (سالیانه تن)	تعداد تعاونی	میزان استخراج (سالیانه تن)
۱	مرمریت	۳۲	۶۰۶۳۰۰	۹	۱۵۵۱۰۰
۲	مرمر	۹	۱۸۹۵۰	-	-
۳	تراورتن	۱	۱۵۰۰۰	۱	۱۵۰۰۰
۴	گرانیت	۲	۱۳۰۰۰	۱	۸۰۰۰
۵	پوکه معدنی	۵	۸۰۰۰۰	۲	۸۰۰۰
۶	خاک رس	۱	۴۰۰	-	-
۷	سنگ آهک	۲	۱۱۳۰۰۰۰	۱	۳۰۰۰۰
۸	سنگ لاشه	۷۲	۲۷۳۵۰۰	۱	۱۲۰۰۰۰
۹	سنگ گچ	۴	۲۶	-	-
۱۰	نمک آبی	۱	۵۰۰۰	-	-
۱۱	فلورین	۱	۱۰۰۰	۱	۱۰۰۰
۱۲	سیدلیس	۲	۱۹۰۰۰	-	-
۱۳	سنگ آهن	۲	۱۸۰۰۰۰	-	-
۱۴	آنتیموان	۱	تجهیز و آماده‌سازی	-	-
	جمع	۱۳۷	۲۳۲۲۱۷۶		۴۰۹۱۰۰

می‌باشد. ماده معدنی آنتیموان در صنایع دارویی و پزشکی، سم‌سازی و نظامی و همچنین در صنعت باتری‌سازی مورد استفاده فراوان دارد.

ج- چهار سال عملکرد اداره کل تعاون استان کردستان در بخش معدن

اداره کل تعاون کردستان به منظور افزایش تولید و ایجاد اشتغال در راستای اهداف عالیه بخش تعاون که مبارزه با فقر و تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی و حرکت در مسیر توسعه اقتصادی کشور در راس آن قرار گرفته، اقدام به تشویق و ترغیب تعاونگران به سرمایه‌گذاری و تشکیل تعاونیهای معدنی نموده که این روند هر سال نسبت به سال قبل از رشد بیشتری برخوردار بوده و بر تعداد تعاونیهای معدنی افزوده شده است.

طبق آمارهای اداره کل معادن و فلزات استان تعداد معادن کردستان تا پایان سال ۷۴ در بخشهای خصوصی و تعاونی ۱۳۷ معدن وجود داشته است که از این تعداد ۷۴ معدن به استخراج سنگ لاشه اشتغال داشته که از ارزش اقتصادی زیادی برخوردار نیست علاوه بر این معادن، ۶۳ واحد معدنی دیگر دارای تنوع خاصی از لحاظ نوع ماده و ارزش آن می‌باشد.

لازم به ذکر است که از ۷۴ واحد سنگ لاشه فقط یک واحد به صورت تعاونی اداره می‌شود اما از ۶۳ واحد دیگر معادن فعال ۱۷ واحد به صورت تعاونی اداره می‌شوند که از اهمیت خاصی برخوردار هستند.

با توجه به جدول شماره «۱» در می‌یابیم که بیشترین تعداد تعاونیهای معدنی در بخش

ارقام سرمایه به هزار ریال

سال	تعداد تعاونی	اعضاء	اشتغال	کل سرمایه گذاری	سهم بانک	سهم مجری
تا پایان ۷۱	-	-	-	-	-	-
۱۳۷۱	۱	۱۵	۳۵	۳۹۲۲۹	۲۴۰۰۰۰	۲۵۲۲۲۹
۱۳۷۲	۲	۱۴	۵۲	۵۷۴۴۲۸	۲۲۰۰۰۰	۱۵۴۴۲۸
۱۳۷۳	۳	۲۱	۶۸	۱۶۳۷۵۳۶	۱۴۱۰۰۰۰	۲۳۷۵۳۶
۱۳۷۴	۴	۳۸	۴۱	۲۵۰۷۳۳۶	۱۷۴۰۰۰۰	۷۶۷۳۳۶
جمع	۱۰	۸۸	۱۹۶	۵۲۲۱۵۲۹	۳۸۱۰۰۰۰	۱۴۱۱۵۲۹

در سال ۱۳۷۳ تعداد تعاونیهای به ثبت رسیده ۵ واحد می‌باشند که در این سال میزان اعتبارات اعطایی با جهش سریع و چشمگیر به ۱۴۱۰۰۰۰ (هزار ریال) (طبق جدول شماره ۳) رسید که بیش از ۳ برابر تسهیلات اعطایی سال قبل می‌باشد. به علاوه در این سال ۲۳۷۵۳۶ (هزار ریال) توسط مجریان تعاونیها به عنوان سهم آورده اعضاء تلقی و جز سرمایه گذاری قرار گرفت که خود نشان تمایل و اعتماد معدنکاران استان به فعالیت در بخش تعاونی می‌باشد. در سال ۷۴ یک واحد تعاونی معدنی با عضویت ۱۲ نفر و اشتغالزایی ۱۴ نفر به ثبت رسیده اما در اواخر همین سال مقدمات تبدیل معادن شهاب سنگ که از معادن مرغوب و وسیع استان می‌باشد به شکل تعاونی فراهم گردید و این معدن در اوایل سالجاری به صورت تعاونی درآمد. لازم به توضیح است تعاونی شهاب سنگ قروه با در اختیار داشتن ماشین آلات و تجهیزات پیشرفته و استفاده از کادری مجرب و متخصص و با بهره‌گیری از روشهای نوین استخراج در حال حاضر جزو معادن مطرح و با اهمیت استان است که تحت پوشش اداره کل تعاون کردستان می‌باشد.

در سال ۷۴ برای ۴ واحد تعاونی اعتباری

استخراج پایین و از قدیمترین و از ابتداییترین روشهای استخراج استفاده می‌نمودند. در سال ۷۱ واحد جدیدی به ثبت نرسید اما از آن سال به بعد در اثر تلاش و پیگیری وسیع این اداره کل به منظور جذب معدنکاران در جهت تشکیل تعاونی و آشنایی آنان با اهداف بخش تعاون این تعداد رو به افزایش گذاشت، بطوری که در سال ۷۲ با یک جهش سریع ۵ تعاونی معدنی با عضویت ۳۸ نفر و اشتغالزایی ۴۲ نفر به ثبت رسیدند.

در همین سال (۱۳۷۴) به دو واحد از تعاونیهای معدنی از محل اعتبارات تبصره ۳ معادل ۴۲۰۰۰۰ (هزار ریال) وام اعطاء شده که در مقایسه با سال ۷۱ تقریباً دو برابر رشد را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۳ روند تشکیل تعاونیهای معدنی

از ۷۰ تا ۷۱ (۷)

سال	تعداد تعاونی معدنی	اعضاء	اشتغال
تا پایان ۷۱	۱۲	۸۲	۳۴۵
۱۳۷۱	-	-	-
۱۳۷۲	۵	۳۸	۴۶
۱۳۷۳	۵	۴۳	۶۲
۱۳۷۴	۱	۱۲	۱۴
جمع	۲۳	۱۷۷	۴۶۷

استخراج مرمریت و مرمر متمرکز شده‌اند که مورد استفاده آنها در فعالیتهای عمرانی می‌باشد.

از دو واحد گرانیت فعال یک معدن آن که دارای گرانیت منحصر بفردی است بصورت تعاونی اداره می‌شود. در بخش استخراج پوکه معدنی از ۵ معدن فعال ۴ واحد آن تعاونی می‌باشد که با توجه به کاربردهای صنعتی آن می‌توان امید به ایجاد اشتغال و تولیدات پیشرفت را در این معادن داشت.

از دیگر معادن مهم که به صورت تعاونی اداره می‌شوند می‌توان به معدن فلورین اشاره کرد که از اهمیت استراتژیکی بالایی برخوردار است. بعلاوه می‌توان از معدن عمارت که به استخراج و دانه‌بندی کربنات کلسیم در شهرستان دیواندره اشتغال دارد نام برد این تعاونی در حال حاضر قسمت عمده محصولات معدنی خود را صادر می‌کند و می‌تواند در توسعه اقتصادی استان اهمیت داشته باشد.

با دقت در جدول شماره ۱ در می‌یابیم که در سال ۷۴ میزان استخراج تعاونیهای معدنی استان معادل ۴۰۹۱۰۰ تن بوده که ۱۷/۵٪ کل استخراج آن سال، معادن را شامل می‌شود با لحاظ نمودن اهمیت ماده معدنی استخراج شده توسط تعاونیهای معدنی اهمیت این بخش روشنتر می‌شود.

با توجه به موارد فوق‌الذکر اکنون به بررسی روند تشکیل تعاونیهای معدنی از سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۷۴ می‌پردازیم.

با توجه به جدول شماره ۲ تا پایان سال ۷۱ تعداد تعاونیهای معدنی استان ۱۲ واحد بوده که هیچکدام از آنها به دلیل عدم استفاده از تسهیلات بخش تعاون، دارای ظرفیتهای

معادل ۱۷۴۰۰۰۰ (هزار ریال) به تصویب رسید که رقم تسهیلات اعتباری رشد چشمگیری را نشان می‌دهد در همین سال مشارکت معدنکاران معادل ۷۶۷۲۳۶ (هزار ریال) بوده که این نیز قابل توجه است. با جمع میزان تسهیلات اعطایی به تعاونیهای معدنی در طول چهار سال اخیر اهمیت عملکرد اداره کل تعاون و مدیریت آن در احیاء و پیشبرد فعالیتهای معدنی استان روشن می‌شود. برای اثبات این مطلب به مقایسه میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در چهار سال اخیر می‌پردازیم:

در چهار سال اخیر از طریق بخش تعاون به تعاونیهای معدنی جمعاً ۳۸۱۰۰۰۰ (هزار ریال) وام اعطاء گردید که و میزان سرمایه‌گذاری مجریان معادل ۱۴۱۱۵۲۹ هزار ریال است براساس این ارقام، جمعاً کل سرمایه‌گذاری در بخش تعاونیهای معدنی، معادل ۵۲۲۱۵۲۹ (هزار ریال) می‌باشد. و این در حالی است که کل اعتبارات اعطایی در چهار سال اخیر از طریق بخش خصوصی به معدنکاران استان معادل ۳۸۰۰۰۰ (هزار ریال) می‌باشد. بدین ترتیب ۸۱٪ از کل اعتبارات اعطایی به بخش معدن استان توسط تعاونیهای معدنی جذب شده است که این امر بیانگر کارآیی و علاقه مسئولین اداره کل تعاون به سرمایه‌گذاری در این بخش مهم و استراتژیک استان جهت محرومیت‌زدایی و ایجاد فعالیتهای مولد و اشتغالزا می‌باشد. بعلاوه اکثر معدنکاران به نتیجه رسیده‌اند که با فعالیت در بخش تعاون استان، عقد قراردادهای بلندمدت، دسترسی آسان به تسهیلات مالی، برخورداری از یک سری معافیت‌های مالیاتی و بیمه‌ای و... برای آنها وجود دارد لذا

روزبه‌روز این تمایلات بیشتر شده و در نتیجه بر تعداد تعاونیهای معدنی هر سال افزوده می‌شود.

۱- گستره وسیع

۲- حرکت لایه‌ها یا طبقات زمین بر روی هم

۳- تحقیق طرح زمینه‌یابی ایجاد تعاونیهای مولد و اشتغالزا، کمیته تحقیقات تعاون کردستان

۴- تحقیق طرح زمینه‌یابی ایجاد تعاونیهای مولد و اشتغالزایی - تعیین کمیته تحقیقات تعاون کردستان

۵- عملکرد ۶۸ تا ۷۴ اداره کل معادن و فلزات

۶- عملکرد ۷۴ اداره کل معادن و فلزات

۷- عملکرد ۷۱ تا ۷۵ اداره کل تعاونی

۸- عملکرد ۷۱ تا ۷۵ اداره کل تعاون کردستان

منابع:

۱- عملکرد اداره کل معادن کردستان تا پایان ۷۴

۲- عملکرد سال ۱۳۷۳ اداره کل معادن و فلزات استان کردستان

۳- عملکرد سالهای ۷۱ تا ۷۵ اداره کل تعاون استان کردستان

۴- تحقیق طرح زمینه‌یابی ایجاد تعاونیهای مولد و اشتغالزایی - کمیته تحقیقات تعاون کردستان

بقیه از صفحه ۲۶

اعداد و ارقام ارائه شده تا به حال مبلغ ۱۸/۹ میلیارد ریال از محل اعتبارات تبصره ۳ قانون بودجه سنوات ۱۳۷۴-۱۳۷۱ به شرکتیهای مذکور تخصیص داده شده و جذب گردیده است همچنین قریب به اتفاق طرحها طی سالهای ۷۳-۷۲ به تصویب رسیده است که تاکنون فقط یک مورد از آنها به مرحله بهره‌برداری رسیده و بسیاری از طرحها بدون پیشرفت مناسب فیزیکی می‌باشند. اهم مشکلات موجود در جهت عدم

دستیابی به اهداف را می‌توان به شرح ذیل بیان نمود:

الف) افزایش بی‌رویه و غیرقابل پیش‌بینی قیمت‌ها (مصالح، تجهیزات و...) در مقایسه با هزینه‌های تخمینی در طرح اولیه.

ب) عدم همکاری سازمان بهداشت و درمان و آموزش پزشکی استانها در خصوص صدور پروانه تاسیس و...

ج) عدم تامین مالی اعضاء جهت سرمایه‌گذاری بیشتر.

و) عدم همکاری بانکهای عامل.

ه) عدم تطبیق شرایط اینگونه طرحها با ضوابط و آئین‌نامه‌های وزارت تعاون در خصوص بهره‌جستن از تسهیلات تبصره ۳ و شرایط اعضاء.

و) عدم تدوین و بررسی جامعه طرح اولیه.

ز) ضعف مدیریت در برخی از تعاونیها.

ه) عدم نظارت ادارات کل تعاون بر عملکرد، پیشرفت و روند کلی طرحهای مذکور تعاونیها.

پیشنهادهات

الف) به منظور ایجاد همکاریهای لازم و آشنایی با بخش تعاون از سوی ارگانهای ذیربط و به جهت سرمایه‌بر بودن اینگونه طرحها مضافاً تخصصی بودن آنها اصلاح است به هنگام تشکیل شرکت تعاونی در این زمینه جلسه مشترکی با حضور مدیر کل تعاون استان، رئیس سازمان بهداشت و درمان استان، ریاست بانک عامل و... تشکیل شود.

ب) با توجه به مشکلات موجود آمده در خصوص تعدادی از شرکتیهای تعاونی درمانی که اقدام به تاسیس شرکت نموده لیکن موفق به دریافت پروانه تاسیس از سوی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی نگردیده‌اند، مجدداً طی بخشنامه‌ای به ادارات کل استانها ابلاغ شود که ارائه موافقت اصولی، پروانه تاسیس و اخذ مجوزهای مربوطه از ارگانهای ذیربط جهت تشکیل و تکمیل پرونده متقاضیان الزامی است.

ج) نظارت بیشتر ادارات کل تعاون استانها در روند کلی طرحها.